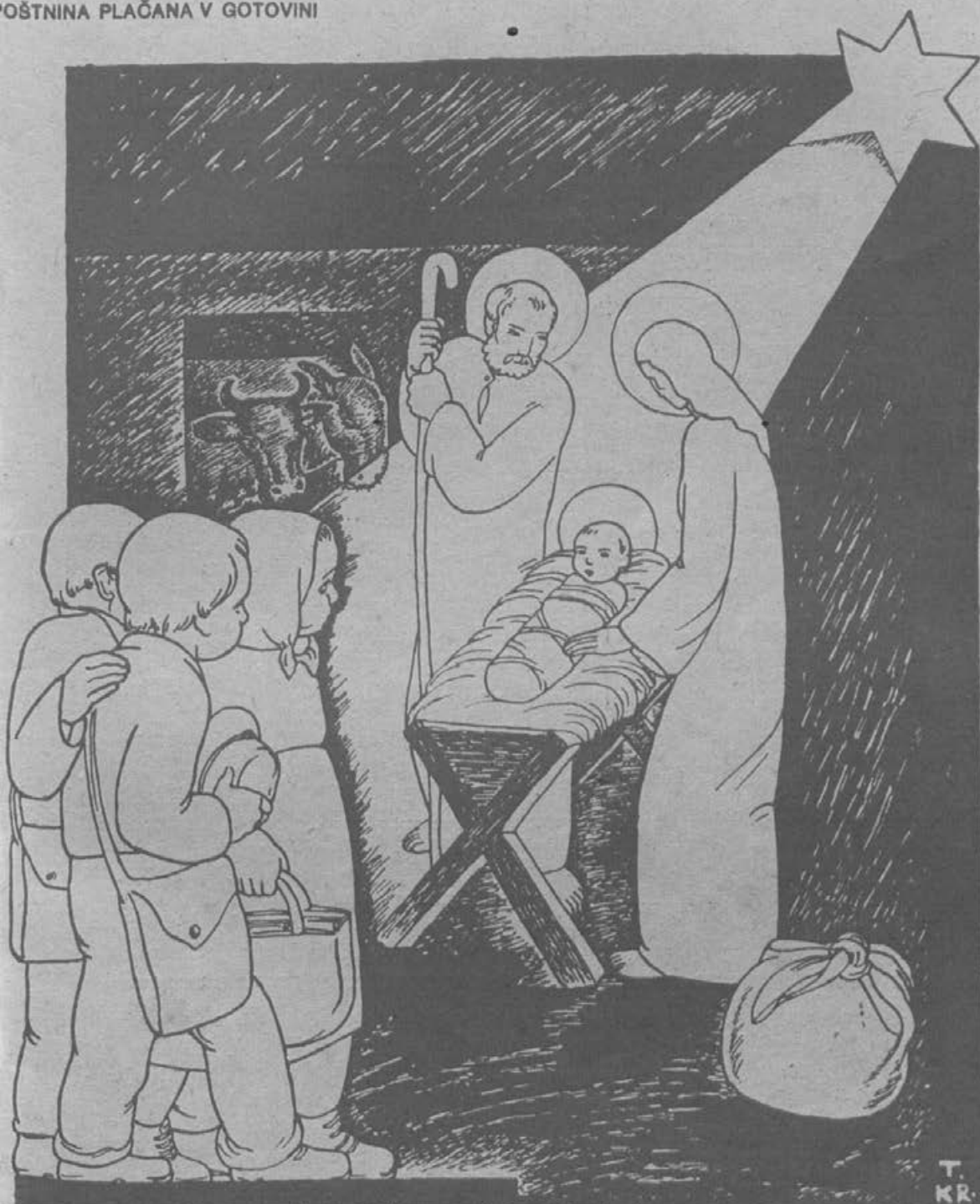

ŠT. 3
L. 6

NAS ROD

T.
KR.

REŠITEV UGANK IZ 2. ŠTEV. „NAŠEGA RODA“:

Mozaik: č, tuš, čuvaj, tovariš, rojak, iti, e, rja, bruto, razgled, ikona, osa, l, dan, kovač, kositer, vojna, rok. — Po sredi navzdol: Čuvajte Jugoslavijo.

Številnica: 1. vrsta: 5, 16, 9, 4,
2. vrsta: 11, 2, 7, 14,
3. vrsta: 8, 13, 12, 1,
4. vrsta: 10, 3, 6, 15,

Možičku je ime: Francek.

Izmed rešilcev so bili izžrebani:

1. Vatovec Anton, učenec I. razr. višje nar. šole na Rakeku; prejel je v dar nalivno pero.
2. Habjan Milica, učenka II. razr. višje nar. šole v Mošnjah pri Radovljici; prejela je torbico.
3. Šiška Alfonz, učenec IV. razr. iz Št. Petra — Stražišče pri Kranju; prejel je mladinsko knjigo.

Naslovno stran narisal Tone Kralj

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko udruženje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Francè Štrukelj.

Jakčev portret Njen. Vel. kraljice Marije

Vida Taufer:

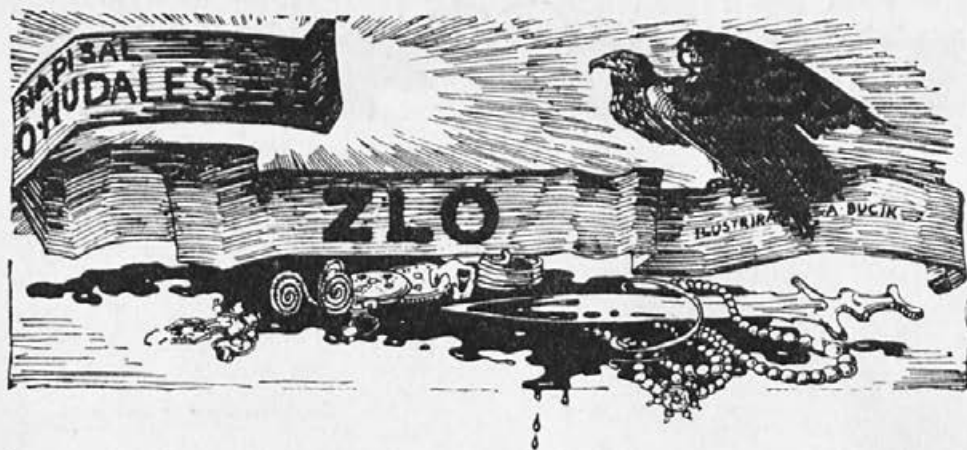
Kraljici Mariji

*Zastave črne v vetru plapolajo,
bridkost zdaj tare naša bela lica,
besede naše smeha ne poznajo,
ves narod joče se s Teboj, kraljica.*

*S Teboj se joče, vate se ozira,
ostala si nam kakor zarja zlata,
v teh temnih dneh, ko svet prepoln
nemira,
odpira zlobi in sovraštvu vrata.*

*Kako si lepa v črnem oblačilu
ob mrzlem cvetju žalostne jeseni,
toplo blešči obličje Tvoje mило.*

*Ne joči več v zagrnjeno gomilo,
vsa blaga zdaj ob mladem kralju sinu,
razkrij ljubezen, teši bolečino.*

KOVINA, SUŽENJSTVO IN VOJNA

M e h.

Odkar je bil padel Sap od Turanove roke, se je vsa naselbina Turovcev nekako pomirila in živela enolično življenje iz dneva v dan. Možje so hodili na lov, se vračali s plenom ali brez njega, prirejali bučne pojedine ali zopet stradali. Niso se brigali za drugo, ko za jed. Turana, ki ga po več dni ni bilo na izpregled, niso nič pogrešali. Zadovoljni so bili, da jim je postavil udobna bivališča. Niso se brigali za njegova početja in niso se menili, kaj dela na svojih skrivnih potih. Sam jim tudi ni tega pripovedoval. Šele ko je pozno-jesenskega dne prišel v naselbino, natovorjen z žgano posodo, je razburil duhove. Njemu je bilo všeč, ko je opazil, kako so vsi začudeno ogledovali in otipavali vidne uspehe njegove umetnosti. Višek vsega pa je bil takrat, ko so sedli h kosilu, ki so ga žene prvič pripravile v prstenih loncih.

Od tega časa dalje so ga s tihim spoštovanjem obiskovali vso zimo v njegovi kamri. Molče so gledali, kako je v ognju predeloval neko svetlo bleščečo snov, tolkel po njej, brusil in oblikoval, dokler niso iz nje nastale priostrene konice — sulice. Bron je zapel svojo kovinsko pesem, da je odjek-

nila v vseh srcih teh divjih, mišičastih lovcev. Tri ostre sulice so kmalu pokazale svoje uspehe. Ostrina novega orožja se ni zajedala samo v telesa zmrzujoče divjačine, temveč tudi v možgane razmišljujočega Turana in njegovih bratov. Zunaj je divjala burja in v kupih nanašala suhi sneg okrog bornih koč. Pošastni glasovi so plesali okrog oglov in izginjali v zasneženi dalji. Med nje se je mešalo pokanje drevja, lahno škrebetanje snega, ptičji klici, kruljenje merjascev, ki so nekje gazili skozi zamete, preganjani od tolpe sestradanih volkov. V Turanovi kamri pa je bilo toplo. Dim je plaval pod stropom. Bil je gost in dušljiv. A to ni motilo Turovcev, da se ne bi zbrali pri najmlajšem bratu. Sedeli so sključeni krog ognja in tiho poslušali njegovo pripovedovanje. Vijoličastordeče sence so plesale preko njihovih širokih teles. Zdaj pa zdaj se je premaknil kosmat obraz in zabliskal v luči veselo prasketajočega ognja. Le Turanov obraz je ves čas ostal v najglobokejši senci in njegov glas je prihajal kakor iz daljave:

»Ni še vsega konec s tem, kar sem vam zadnje dni pokazal,« je dejal. »Rjavo kamenje, ki sem ga našel ob potoku, kjer sem ubil očetovega morilca, skriva še boljšo kovino ko bron. Nisem je še preizkusil, a vem. Mnogo sem namreč premišljeval in se pogovarjal z očetovim duhom. On hodi k meni in mi svetuje — — —«.

Zunaj je močnejše zagrmela burja, koča je zaječala. Turan je za trenutek utihnil in bratje so se zganili, kakor pod nevidnim udarcem. Čez hip je govornik zopet pretrgal tišino:

»Vendar je za pridobivanje te kovine treba mnogo truda. Ne vem, če ga bom zmagal sam. Pomagati mi boste morali. Vse dni, kar nisem bil pri vas v naselbini, sem po gorah nabiral neko čudno rjavkasto in sivkasto kamenje. Zgradil sem peč, nametal vanjo drva in to kamenje ter zakuril. Dolge dneve in noči sem delal, da mi je megla plesala pred očmi. A so uspehi bili majhni. Kamenje se ni popolnoma raztopilo. Ko je peč ugasnila, sem našel v pepelu nekaj kosov zlitine, iz katere sem vam naredil one tri sulice. Toda ta kovina je premehka in prekrhka. Rjavi kamen bo dal boljše. Ko sem kuril peč, sem opazil, da je močnejše zagorelo, če je pihal veter skozi odprtino v peč. In ravno v vetrovnih dneh se je kamenje hitreje raztapljalo. Drva prehitro gore, zato bi rabil nekaj, kar gori počasneje in daje večjo vročino. A kaj?«

Zopet je utihnil. Čuti je bilo samo prasketanje ognja in žvižganje vetra. Bratje niso vedeli sveta, čeprav so slutili Turanov pogled, ki je tam nekje iz teme iskal po njihovih obrazih. Kako mu naj svetujejo, ko še nikdar niso razmišljali o teh rečeh. Najstarejši je čez nekaj hipov dvignil glavo, iztegnil roke proti ognju in rekel z globokim, pretrganim glasom:

»Morda bi jaz lahko pomagal. Vendar dvomim.«

Turan se je sklonil naprej. Prvič ta večer je ogenj razsvetlil njegovo mladostno lice. Bratje so opazili, kako mu blešče oči.

»Tamle jeseni,« je dejal najstarejši, »so se otroci igrali na ta način, da so naložili kupček drv, ga pokrili z vejevjem in prstjo; le na vrhu in vznožju kupa so pustili dve luknjici. Ko so drva zažgali, se je kake dva dni kadilo iz kupa. Najbrž so hoteli oponašati tebe in tvojo apnenico. Ko so kup razdrli, sem opazil, da ni ostalo nič pepela in da so se drva spremenila v neko črno snov. Otroci so hoteli to reč razmetati, a jaz sem jim jo vzel in shranil, ker sem te hotel vprašati, kaj bi to pomenilo. Nato pa sem na vse skupaj pozabil. Samo tega se še spominjam, da mi je eden teh koščkov padel v ogenj, kjer je zelo počasi zgorel.«

»Ali imaš te koščke še shranjene?« je vprašal Turan.

»Še. Če hočeš, grem po nje.«

»Pojdi!«

Najstarejši je vstal in odšel iz kamre. Čez nekaj časa je brat zopet vstopil.

Odprl je široko pest in pokazal dva oglja. Turan ju je važno ogledoval. Položil ju je na ogenj in vsi so se radovedno sklonili, ko so začuli praske-tanje. Kmalu je Turan zopet vzel iz ognja žareč ogel in pihal vanj. Zažarelo je močnejše in osvetilo njegova napihnjena lica. Hitreje in hitreje je pihal Turan. Oglje je prasketalo, žarelo vedno močnejše in vedno hujša vročina je udarjala Turanu v obraz.

»Prav imaš, brat,« je rekel potem, ko je zagnal oglje zopet v ogenj in se naslonil nazaj v globoko senco. Njegov glas je lahno trepetal. »S tem mi je pomagano.«

»Poslušajte, bratje,« je še rekel. »Kovina, ki jo moramo dobiti iz onega rjavega kamenja, nam bo dala ostre sulice, nože in sekire. Ali veste, kaj se to pravi? Oboroženi bomo tako, da se nam ne bo treba nikogar bati. Ostro rezilo sekir nam bo dalo možnost, da bomo obdelovali les in druge predmete veliko hitreje kakor smo jih do sedaj. Izdelovali bomo orožje in ga zamenjavali za kože, meso in sadeže ter se nam za hrano ne bo več treba mnogo brigati. Daleč okrog bomo zagospodovali. Takrat se bomo tudi mi lahko postavili vrh hriba in rekli, kakor Sapovci: Vse to je moje, je naše. Le da bomo imeli veliko več, kakor imajo oni. Vsi sosedge nam bodo pokorni, za nas bodo delali. Mi jim bomo gospodovali...«

Turan je za hip ponehal. Videl je, kako so se bratom zaiskrile oči.

Ko so odšli, se je Turan zaril v nizko ležišče v kotu kamre, vse preobloženo s kožami različne divjačine. S široko odprtimi očmi je gledal v pojemajoči ogenj. Vse je dišalo po dimu in ta duh mu je prijal, saj ga je spominjal dela pri plavžu. Vedno znova je moral misliti nanj in naloge, ki mu jih je stavil. Ob stenah in v kotih so stali predmeti iz kamna in kosti, katerim je svoj čas posvetil vso svojo moč in sposobnost. Sedaj ga niso več zanimali. Prepričan je bil, da so zapadli preteklosti, da v prihodnosti nimajo več pomena, saj jih mora nadomestiti kovina. Vse. Od drobne igle do težke sekire. A kako daleč so še ti cilji?

Zunaj je burja ponehala. Sveta tišina, kakršno more dihati samo mrzla zimska noč, je objela vso pokrajino. Prilezla je celo k Turanu v kamro in napolnila vsak kotiček. Ogenj na ognjišču je ugasnil. Ves prostor je utonil v temo in tišino, ki je ni vznemiril najmanjši šum. Še Turan je dihal rahlo, da ne bi oskrnil svetosti tega globokega molka. Le oči ni mogel zapreti. Vedno mu je plesalo pred njimi ono žareče oglje, ki ga je bil prinesel brat. Žgalo je njegove misli in ga vznemirjalo.

Da, v ognju takega oglja bi se talila ruda, kakor sneg spomladi. Toda kako naj podpihuje tak ogenj? Če bi mogel ukazati vetru, naj se vsmeri naravnost v plavževo odprtino! Ali če bi mogel vloviti in ukrotiti velikega zmaja ter ga prisiliti, da bi pihal s svojimi ogromnimi pljuči v plavžev ogenj. Toda — kake misli so to! Sanje, ne misli!

Nevoljen se je obrnil na drugo stran. Resno je pričel razmišljati, kako bi naredil nekaj, kar bi lahko opravljal v večji meri isto, kakor pri dihanju človekova pljuča in prsi.

*

Bil je že visok dan, ko je v kočo stopila ena izmed žena s skodelico vroče juhe v rokah. Ko je videla, da Turan še spi, je zopet odšla, ker se ga ni upala buditi. Nekoliko pozneje sta prišla dva brata. Prinesla sta drv in zakurila. Mirno sta sedla k ognju in čakala, da se Turan zdrami.

Pa ju predrami Turanov glas. Ukazal jima je, naj mu prineseta nekaj jelenjih kož. Ko sta mu jih prinesla, je takoj pričel z delom.

»Kaj boš počel z njimi?« sta ga vprašala.

»Ko sem se zbudil in vaju videl, kako pihata v ogenj,« je rekel, »mi je prišla srečna misel. Le pazita!«

Ko je pričel z delom, ni bilo nič več skrivnostnega na njem. Bil je zopet oni prejšnji Turan, ki je tekal za očetom na ptičji ali ribji lov. Resne poteze so izginile z obraza, oči so mu zagorele v mladostnem ognju. Ročno se je sukal po kamri in poiskal veliko koščeno iglo, jermenje ter smolo. Sešil je dvoje kož v veliko vrečo in jo ob robih izdatno zasmolil. Samo na sprednji strani je pustil majhno odprtino, vtaknil vanjo leseno cev in jo istotako pritrdil s smolo. Že popoldan so bratje in on lahko ugotovili, da kožnati meh dobro vrši svojo nalogo. Le to je Turana motilo, da je zrak prihajal v meh po isti poti, kakor je odhajal. To ni bilo dobro. Stal je pred novo nalogo.

Skoraj prestrašil se je te nove naloge. Zato je z veseljem sprejel vabilo bratov, naj se z njimi udeleži lova na jelena. Toplo so se zavili v volčje in medvedje kožuhe, se oborožili s sulicami ter odšli po visokem, trdo zmrznjenem snegu, ki je izdajalsko kazal mnogo sledi, okrog jezera v gozd. Do večera so zaman tavalili med golim drevjem in grmovjem. Šele v poznem mraku so naleteli na divjega vepa, ki se je iz neznanih vzrokov odločil od črede in begal brez cilja po gozdu. Ko so se bratje, kakor na povelje vrgli nanj, je skušal ubežati, toda ranjen od ene izmed njihovih sulic, se je jezno tuleč postavil v bran. Troje bronastih sulic je kmalu ukrotilo njegov upor in mu upihnilo življenje. Privezali so ga na kopje in odnesli proti domu, že vnaprej se veseleč slastne pečenke. Doma so ga takoj odrli in raztelesili. Mehur pa so dali Turanu, da ga napihne in posuši. Posušene mehurje je rabil za shranjevanje različne drobnarije.

Ko je napihoval ta mehur in se nekako brezmiselno igral z njim, je nenadoma opazil nekaj, kar se mu nikdar prej ni zdelo vredno pozornosti. Igraje je dal prazni mehur na ustnice in potegnil sapo vase. Mehur je kakor prilepljen obstal na ustih. Šele, ko je zopet izdihnil, mu je padel nazaj v roke. Večkrat zaporedoma je ponovil ta enostavni poizkus, nato pa je šinil pokonci, vrgel mehur v kot in zavlekel prejšnji večer izdelani meh na sredo kamre. Kljub slabi razsvetljavi je takoj pričel z delom. Pri igračkarnju z mehurjem mu je prišla srečna misel, da je treba opremiti meh z dvema ventiloma. Delal je pozno v noč, preden se mu je delo popolnoma posrečilo. Na spodnjem delu meha je izrezal luknjo in jo opremil z na znotraj se odpirajočim kožnatim jezikom. Ravno tak jezik je namestil pri

izhodu cevi, samo da se je odpiral navzven. Ko je zamašil in zašil vse nepotrebne odprtine, je zavlekel meh k ognju ter ga takoj preizkusil. Z velikim veseljem je ugotovil, da deluje brezhibno.

Sneg je vidno kopnel. Vsak dan so bile vode večje in silnejše.

Čez nekaj tednov se je sneg osušil. Prvo zelenje se je prerilo na dan in z mehko barvo oznanjalo vstajenje novega mladega življenja. To mlado življenje je odjeknilo tudi v Turanu in vedno glasneje pozivalo k delu. Zato se je posvetil samo načrtom za novi plavž in delu v prihodnjem poletju.

Sončnega pomladanskega dne se je z brati odpravil proti plavžu. Prišedši na mesto, so morali takoj ugotoviti, da je stari plavž neraben. Pretekla huda zima ga je popolnoma razdejala. Česar ni opravil mraz, sta napravila še mokrota in pomladanski vihar, tako da je mesto plavža ležala med grmovjem samo še žalostna razvalina. Vendar ni Turana nič vznemirjalo, saj se je itak bil namenil zgraditi popolnoma nov plavž. Kaj hitro se je odločil in razdelil delo.

V gozdu so nalomili in nabrali suhih drv ter jih pod vodstvom najstarejšega nagromadili v precejšen kup. Delali so ves dan skoraj brez odmora. Zvečer niso šli niti domov, temveč so počakali naslednjega jutra kar v grmovju, zviti v klopčič tesno drug ob drugem, kakor tolpa volkov. Kup so nato pokrili z vejevjem in ga na debelo posuli z vlažno prstjo. Zgoraj so pustili majhno odprtino za vhañanje dima in enako spodaj, da so lahko zakurili, kar se jim je posrečilo šele po nekaterih neuspešnih poizkusih.

»Za nekaj dni smo sedaj brez skrbi,« je menil najstarejši, ko so končali to opravilo. »Črna snov ne bo kar kmalu gotova. Česa bi se pa sedaj lotili?«

»Plavž moramo postaviti,« je odgovoril Turan. »Trdo delo nas čaka. Dva bosta morala z doma nanositi apna, ki nam je bilo lansko leto preostalo, drugi bomo pa zbirali in znašali kamenje. Na vsak način moramo plavž postaviti tu, ker je rudi najbližje. Na delo torej!«

Ubogali so kakor otroci. Napori in trud nenavadnega dela so jih čisto omamili. Slepa vera v zmožnost najmlajšega brata jim je dajala moč in odločnost. Zato so se dva tedna gibali kakor mravlje. Nosili so apno in kamenje, vzdigovali, tolkli, klesali, mešali apno s peskom, vstajali zgodaj in se zvečer kakor ubiti vračali na preprosta ležišča poleg ogelnice. Kadar so omagovali, kadar so jim kosti pokale od neprestanih naporov, so se ozrli na veliki prsteni kup in drobni zubeljčki modrikastega plamena, ki so sikali iz zgornje odprtine, so jim vlili novega poguma.

Istega dne, ko so bili s plavžem gotovi, se je tudi ogelnica nehala kaditi. V znak praznovanja je sicer Turan odredil dan počitka, toda radovednost, kaj se je medtem zgodilo v kopi, jim ni dala miru. Razdrli so del prstene stene in pred njimi je ležalo nagromadeno najlepše oglje. Videli so prvi večji sad svojih naporov in uprav otročje so se ga veselili. Namazali so si z njim obraze, se spakovali in kričaje tekali krog kope.

»Hoj! H—o—o—o—j!«

Divje so se razlegali njih klici med šumami in soteskami. To razbrzdano veselje je zgrabilo še Turana, pridružil se jim je in norel z njimi vse dotlej, da so vsi upehani plegli v nežno pomladansko trato. V tem trenutku je bil Turan zopet oni resni, trezno misleči mladenič. Karal je sebe in brate:

»Bogovom bi se morali zahvaliti za naklonjenost, pa norimo kakor mlada teleta. Veliko delo smo dovršili, naredili smo snov, ki jo bomo imenovali oglje, a vendar smo šele na začetku vsega. Najtežja naloga nas še čaka. Zato

bo najbolje, da odidemo za nekaj dni domov in se o vsem posvetujemo. Prosimo pa še prej Dobrotljivega za pomoč in novih moči.«

Vstal je in iztegnil mišičaste roke proti soncu, govoreč: »Bodi zahvaljen, ti Večni, najmočnejši, ki smrt strahuješ in daješ življenje, ki preganjaš temo in zlo...«

Prosimo Te, da še v nadalje nam lajšaš trpljenje, preženeš vse naše bridkosti s toploto in lučjo svojo.«

Bratje so storili isto. Počasi, besedo za besedo, so ponavljali njegovo preprosto, a tem iskrenejšo molitev.

Vrnili so se šele čez dober teden. Doma so jih namreč bile žene sprejele z vriščem in očitki, češ, da z nepotrebnim igračkanjem zapravljalo čas, dočim morajo one in otroci doma stradati. Pred povratkom k plavžu so torej nalovili nekaj divjačine, da družine ob času njihove odsotnosti ne bi stradale in šele po tem lovu so se spet odpravili na delo. Medtem je bil Turan že napravil načrt za nadaljnje delo. Ker se je v bodoče hotel izogniti vsem neprilikam v družinskem življenju, je zatrdno odločil, da se po prvem uspešnem poizkusu pri plavžu ves rod preseli v bližino rudnika.

Vrnivši se k plavžu, je eden izmed bratov opazil v bližini kope sveže, morda komaj dan stare človeške sledi. Neki neznanec si je v času njihove odsotnosti ogledoval naprave. Iz sledi so razbrali, da je zlezal celo v plavž in odnesel iz kope nekaj oglja. Zaman so se spraševali, kdo bi mogel to biti. Sled je vodila do reke in nato izginila. Neznanec je najbrž preplaval reko in nadaljeval svojo pot na drugem bregu. Vsled tega dogodka se jih je polotil čuden nemir. Ljubosumno so se bali, da jim kdo izmed nepoklicanih sosedov ne bi poškodoval sadov njihovega truda, ali kar bi bilo še hujše, da jih ne bi posnemal.

Morda so ravno radi tega tako hiteli kopati dragoceno rjavo kamenje? Z okornimi kamenitimi motikami, lesenimi koli in koščenimi lopatami so grebli zemljo, rušili kamenje ter ga na okrvavljenih in opraskanih rokah nosili na kup pri plavžu. Kljub nečloveškemu trudu jim je delo šlo le počasi izpod rok. Nič čudnega torej, če so bratje pričeli godrnjati; drug za drugim so Turanu očitali, da to delo ne more odtehtati železnih sulic, nožev in sekir. On pa jim ni mnogo ugovarjal. Delal je sam za dva, ker je vedel, da z delom več opravi, ko z grožnjami in prošnjami.

Po petih dneh trpljenja se je Turan zdejo, da bo rude dovolj. Pričeli so nalagati plavž. Naložili so rudo in oglje, plast za plastjo. Turan je skrbno namestil oba mehova, pripravil posodo za nabiranje raztopljene kovine in z glasnim priporočilom bogovom zažgal plavž. Ko se je vnelo še oglje, si je pritrdil noge na mehova in ju pričel tlačiti. Glasno puhajoč je udaril sveži zrak skozi cevi v razžarjeno oglje.

Vedno hitreje se je gibal Turan, zibaje se sem ter tja, vedno srditeje sta pihala mehova.

»Pu—u—h! Puh! P—u—u—h! Puh!«

Kakor dvojje orjaških prsi sta neutrudno sopihala.

Od neprestanega tlačenja so Turu odrevenele noge, da se je opotekel in padel do skrajnosti izmučen v travo. Takoj je priskočil eden izmed bratov in nadaljeval Turanovo opravilo. Tako so se vrstili drug za drugim. Naravnost opajali so se s težavnim delom. V plavžu pa je stopnjema rastla vročina, jim zavdarjala v obraz, da so jim v hipu zdrknili potoki potu preko lic, prsi in hrbtov. Kmalu je plavžev vrh zažarel v svetlih plamenčkih, kakor konica ognjenikovega stožca. V noči se je njegova luč pošastno širila skozi drevje in grmovje ter bleščeče odskakovala od nakodrane rečne površine. V takih trenutkih so bili Turovci kakor tolpa skrivnostnih, pošastnih bitij.

In zgodilo se je nekega dne, da je Turan z dolgim lesenim drogom predrl plavž na tistem mestu, kjer bi se morala odteči kovina. Iz odprtine je šnil debel curek goreče tekočine in zdrknil v za to izkopan žleb. Od milijonov isker spremljana kača se je zvijala po zemlji, leno obstala in polagoma ugašala, dokler ni obležala negibna, mirna.

Veličina prizora, veličina železovega rojstva je silno delovala na presečene Turovce. Obstali so kakor kameniti kipi, gledali in molčali. Nekaj nepojmljivo velikega, strahovito nepoznanega je rastlo v njihovih dušah. Zagonetne slutnje so jim pretresle srca. Kdo naj jih raztolmači. Le enega so se jasno zavedali, da jim vsaka žilica kuje vedno eno in isto misel:

»Plavž, rudnik, železo! Plavž, rudnik, železo! Železo, železo, železo!«

(Se nadaljuje.)

MAGAJNA BOGOMIR:

S POTI

Ne vem, ali sem bil tisti božič v prvi ali drugi gimnaziji. Veselje, da pojdem na počitnice, je skoraj splahnelo v nič, ko je nemški oficir zavpil name v jeziku, ki sem ga komaj razumel, da mi ne da legitimacije in naj ostanem v Ljubljani. V ožje vojno ozemlje ne bo pustil on nikogar, ki ni vojak. Povedal sem mu, da je naša vas več kot dvajset kilometrov od bojišča, toda tedaj je tako surovo zavpil nad menoj, kot da bi imel pred seboj mladega zločinca. Z začudenjem sem se odstranil in se vdal v usodo, da počitnice prebijem v Ljubljani.

V tistem času otroci nismo bili otroci. Vsaj smejeti se nismo znali tako, kakor se smejejo otroci, kadar ni vojne. Želja po domačem kraju pa je bila prav tako živa, kot je danes pri otrocih. Morda je bila zame živa še bolj, kajti vedno me je zasledoval strah, da se bo fronta zlomila in da pride tudi za našo vas čas, ko jo bodo požrli plameni. O velikih počitnicah sem gledal, kako so pred njo izkopali mnogo strelskih jarkov in kako so postavljali žične ovire. Ob grmenju topov na zahodu so žvenketale šipe v hišnih oknih. Želja, da bi prebil božič, ki bo morda zadnji, je rastla od ure do ure. Ko se je vojna z Italijani začela, sem končal četrti razred. Vlaki so vozili samo vojake. Napotil sem se iz četrtega razreda peš domov na velike počitnice in prehodil v dveh dneh osemdeset kilometrov. Ta božič pa je bil mraz in poledica je pokrivala ceste. Težko bi bilo iti peš. Stal sem v sobi ure in ure dolgo ter strmel neprestano proti jugozahodu, dokler me tisto popoldne pred božičnim večerom ni zmagalo domotožje. Šel sem na kolodvor in kupil listek. Sam Bog je naredil tako, da me je blagajničarka pozabila vprašati po legitimaciji, ali pa me morda ni vprašala zato, ker se ji je zdelo, da sem otrok. Dosti več kot dvanajst let mi takrat namreč ni bilo. V zakajeni čakalnici sem se tiščal v kotu med vojaki, ki jih je bilo toliko, da so ležali po tleh kar drug čez drugega. Čakal sem od dveh popoldne skoraj do sedmih zvečer, da sem pričakal vlak, na katerega je bilo mogoče stopiti, kajti na drugih so bila zasedena vsa stojišča. Za večerjo mi ni moglo biti mar. Ob vhodu v vagon sem si priboril gornjo stopnico in sedel nanjo, pripravljen jo braniti z brcanjem in krikom. In potem se je začel vlak premikati in je zdrvel skozi pokrajine, popolnoma bele pokrajine, nad katerimi sem gledal jasno črno nebo in stotero zvezd. Prsti, s katerimi sem se oklepal železnega droga, da me ni vrglo na tla, so mi popolnoma otrpnili v mrazu. Na stopnici, na kateri sem sedel, se je delal led. Pod menoj sta sedela dva

raztrgana dečka. Z eno roko sta se oklepala droga, z drugo sta se objemala okrog vratu. Čeljusti so jima šklepetale neprestano od mraza. Obraza sta jima bila rumenozelena in suha tako, da so jima ličnice štrlele navzven kakor kakemu starcu. Nahrbtnik enega je bil prazen. Nahrbtnik drugega je bil do polovice poln moke. Čutil sem to s kolenom, katerega se je nahrbtnik tiščal. Dečka sta bila dva Istrana, ki sta se s stoterimi drugimi napotila daleč, daleč v zaledje iskat hrane. V Istri je bil takrat strašen glad. Mesto, da bi otroci jedli kruh, je glad žrl otroke. Premnogo mladih življenj je usahnilo takrat. Pogumnejši pa so se napotili po svetu iskat hrane. Niso se bali poti, krvavih podplatov in ledenih prenočišč. Za mojim hrbtom pa je stal živi zid deklic in žena, ki so tudi šle iskat iz Istre in s Krasa kruha daleč, daleč. Sedaj pa so se vračale, ker je bil božični večer. Ob njihovih nogah sem si grel hrbet. Bila je krasna noč pred nami. Zvezde so se zdele tako velike kot majhni trepetajoči kresovi in nekje nad obzorjem je mesec obarval vrhove gora z zlato svetlobo. Toda nihče v našem vagonu ni prepeval: Tiha noč, blažena noč. Zdelo se je, kakor da sedi na našem vagonu smrt in ona sama prepeva mesto nas. Nad drugimi vagoni pa je res sedela smrt. V tistih vagonih so bili naloženi vojaki. Peljali so jih v vojno, toda kljub temu in čeprav je sedela smrt med njihovimi vagoni, so vseeno prepevali: Tiha noč, blažena noč, v slovenskem in hrvaškem jeziku. Na vagonih pa je bilo zapisano v nemškem jeziku: Za deset konj ali štirideset mož. Ti vagoni pa niso prepeljali samo po deset konj ali štirideset mož, ampak neskončno število enih in drugih. Prepeljali so jih desetkrat toliko v smeri naprej, kakor v smeri nazaj. Konj niso vodili nazaj, nekatere vojake so. Toda tisti vojaki so bili povečini oviti v krvave cunje in oči so jim sijale tako kot oči norcev ali pa živih mrtvecev. Tisto noč nisem videl samo zvezd na nebu. Videl sem mnogo lučk v Logatcu, v Postojni, v Šent Petru in mnogo ognjev ob cesti, ki je spremljala progo. Nad Nanosom sem videl, da je nebo tam daleč nad Krasom rdeče kot kri. Moral sem pol ure po hribu navzdol — naša dolina leži namreč zelo globoko — in potem še uro po ledeni cesti. Na ledeni stezi hriba sem zdrsnil, padel in razbil igrači, ki sem jih nesel v žepu iz Ljubljane za svoji mali sestrici. Igrači sta bila dva porcelanska angelčka. Tako mi je bilo težko radi tega, da bi mi skoraj stopile solze v oči. Vendar pa so oči le ostale suhe. Na cesti pa nisem bil sam in tudi ni bilo tako tiho kot na strmih hribu. Po cesti so namreč peljali topove. Dolga, dolga vrsta jih je bila. Ob vsakem koraku konj so se tresle in ropotale te bronaste cevi, katerih žrela so bila pokrita s kapami. Dobro se je videlo to, kajti zdj se mi, da je takrat mesec razsvetljeval prav vso dolino. Poleg topov so stopali vojaki. Glave so jim bile povešene. Nič niso prepevali: Tiha noč, blažena noč. Eden izmed njih se je zgrudil na hrbet nazaj in udaril z glavo na cesto. Dva druga sta ga zgrabila in ga vlekla na voz, ki je bil zadnji v vrsti. Eden izmed vojakov, ki je imel črno dolgo brado, se je ozrl name in se nasmehnil in vprašal je: »Kam greš, mali?« Jaz pa sem odgovoril tiho: »Domov.« Vojak z brado je zopet sklonil glavo in ni vprašal nič več. Kljub temu, da so se topovi premikali hitro, sem prej došel v domačo vas kot oni. Toda tudi na vrtu za hišo je bilo mnogo topov. Na vsakega pa so privezali zeleno borovo drevo, da bi jih zrakoplovi ne zagledali in da bi ne metali nanje bomb. Taka božična drevesa so stala tisto noč po vsem Krasu. Iz domače kuhinje pa se je slišalo kričanje in pijana pesem. Ko sem vstopil, je bila kuhinja polna dima in polna vojakov. Vojaki so se napili vina in mnogi so na vso moč prepevali »Tiha noč, blažena noč«. Nisem jim zameril, kajti videl sem, da so se napili iz žalosti, ker niso doma in ker bodo morali drugi dan naprej v smrt. Nekateri pa niso prepevali, ampak objemali so se in jokali na ves

glas. Oče in mati pa sta sedela vsak na eni strani štedilnika. Ko sta me zagledala, sta rekla oba naenkrat: »Mislili smo že, da te ne bo, pa si vendar le prišel.« Matj je hitro vstala, da bi skuhala čaj in pri tem je vprašala: »Ali si kaj večerjal? Starejši sta odšli v cerkev. Zora in Dana pa spita.« In ko sem rekel, da še nisem večerjal, je mati hitro stolkla tri jajčka v ponev. In potem so me gledali in nič nismo vedeli, kaj bi si povedali. Eden izmed vojakov, bil je star oficir, me je zagrabil pod pazduho dvignil v zrak in se mi režal v obraz. Pijan je bil in je nekaj govoril, česar nisem razumel. Preplašil sem se. Mama pa me je potolažila: »Nič se ne boj, gospod je iz Mostarja, pa ima doma sina, ki je ravno toliko star kot ti. Pokazal mi je njegovo fotografijo. Sedaj pa mu je hudo.« »Znaš, daleko, mali, daleko spava danas Milutin moj,« je ječal stari oficir. Potem so vojaki navili gramofon in je še gramofon prepeval: »Tiha noč, blažena noč.« Odšel sem v nadstropje, da bi videl sestrici Zoro in Dano. Petrolejka je bila privita navzdol, plamenček v njej je bil čisto majhen. Komaj, da je brlel. Vendar sem dobro videl, kako sta se Zora in Dana smehljali v sanjah kot dva angelčka, ki se ne moreta razbiti. Morda sta vsaj v sanjah videli jaslice in božično drevo, ko sicer jaslice in božičnega drevesa z lučkami ni bilo nikjer. »Zora in Dana sta še otroka,« sem si mislil, »zato se še lahko smejeta v sanjah.« Na drugo posteljo sem legel jaz. Slišal sem, kako so mimo hiše po ledeni cesti ropotali topovi, ki sem jih prehitel poprej. Mislil sem, da se bodo ustavili v naši vasi, a se niso, ampak kar naprej so hiteli in nič niso prepevali: Tiha noč, blažena noč.

ERNEST YOUNG — PAVEL KUNAVER:

POVESTI POPOTNIKOV

CARTIER JADRA NAVZGOR PO VELETOKU SV. LOVRENCA

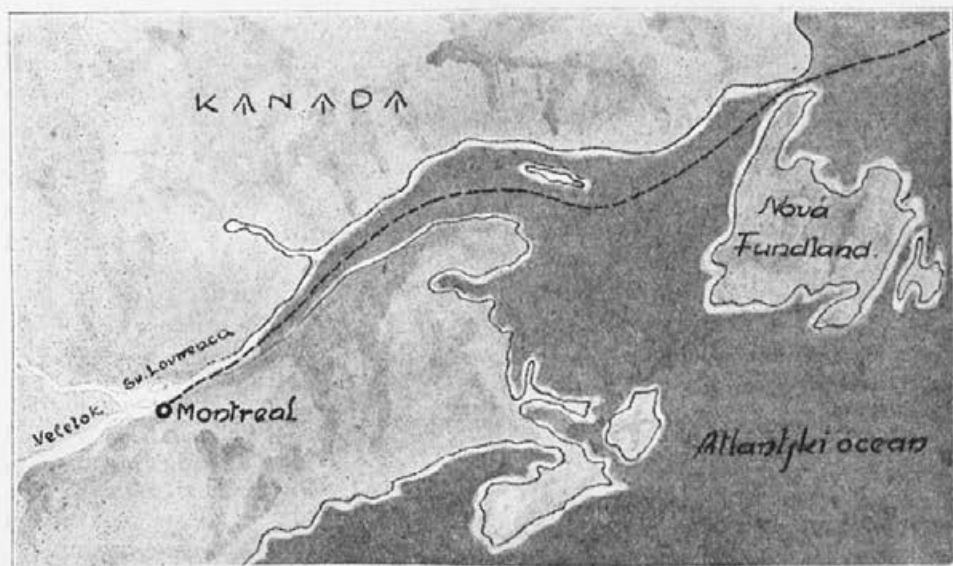

Jakob Cartier

Dober dan vsem skupaj! Ime mi je Cartier. Francoz sem; rojen sem bil v St. Malo na Bretanjskem polotoku. L. 1534. sem postal poveljnik dveh ladij in poizkusil sem najti pot do Kitajske kakor Kolumb, jadraje proti zapadu. Potovanje pa je bilo brez uspeha in vrnili smo se. Čez eno leto smo poizkusili svojo srečo iznova in o tem svojem drugem potovanju Vam bom sedaj pripovedoval.

Iz Francije smo odpotovali meseca maja l. 1535. in po zelo vihnem in meglenem jadraniu preko oceana smo zajadrali v neko reko (bil je veletok Sv. Lovrenca), ki je pred nami še noben belec ni videl. Dva Indijanca, ki smo ju na prvem potovanju vzeli s seboj v Francijo, sta nam pripovedovala, da je ta reka dobra pot v Kanado, da pa se zožuje, čim dalje v notrajnost dežele sega in da še nista slišala o človeku, ki bi kdaj prišel do izvira.

Na nekem kraju smo se sestali s človekom, ki so ga nazivali vladarja Kanade. Prispel je z dvanajstimi čolni in številnim narodom, in ker smo bili mi prvi belci, ki jih je videl, je prav lepo ravnal z nami. Ko pa smo mu povedali, da nameravamo iti še dalje po reki navzgor, nas je poizkusil zadržati. Oblekel je tri svoje može v bele in črne pasje kože, po obrazih so bili

Cartierovo potovanje

pomazani z ogljem in na glavi so imeli rogove, ki so bili skoraj en meter dolgi, tako da so bili možje podobni hudobcem. V čolnu so pluli mimo nas, se ustavili in vstali ter dolgo govorili. Pozneje sem izvedel, da naj bi ta govor bil nekako svarilo njihovega boga, da bi umrli od mraza, če bi potovali še dalje.

Razume se, da nas te vrste neumnosti niso mogle odvrniti od našega namena. Izbral sem najmanjšo od svojih treh ladij in nekoliko čolnov ter se napotil skozi deželo, kjer so žarela drevesa v svojih jesenskih barvah in kjer so vode mrgolele od rac, gozdovi pa od prepelic. Na nekem kraju se je ladjin gredelj zapletel med vodno rastlinje; zato smo pustili ladjo v varstvu nekaterih mož in odpluli v čolnih dalje.

Po približno dvanajstih dneh smo prišli do nekega indijanskega mesta ob vznožju neke gore, ki sem jo imenoval Mount Royal (danes mesto Montreal). Stotine Indijancev — možje, žene in otroci — so nas pozdravili kakor da bi pripadali njihovemu narodu in kakor da bi se vrnili z dolgega in nevarnega potovanja. Mislili so, da smo bogovi, ki so prišli z morja, in ženske so nam prinašale svoje otroke, da bi se jih dotaknili in jih blagoslavliali.

Naslednjega jutra sem se prav lepo oblekel in odšel na breg v spremstvu nekaterih oboroženih mož, kajti nikdar ne veste, kaj se Vam lahko pripeti med tujim narodom. Visoka, lesena stena je obdajala mesto, v katero so vodila samo ena vrata. Nad vrati, kakor tudi na mnogih drugih mestih, je bilo nagrmedenega kupe kamenja, pripravljenega za metanje na glave sovražnika, če bi napadel ta kraj.

V mestu je bilo okoli petdeset hiš; vse so bile zgrajene iz lesa in pokrite z drevesnim lubjem. V sredini vsake je bil velik prostor z ognjem v središču.

Ko smo si kraj nekoliko ogledali, smo odšli na neki odprt prostor, od koder so bojevniki odganjali žene in otroke ter nato posedli po tleh in tako strmeli v nas, kakor da bi mi nameravali prirediti kako igro. Vladarja in kralja te dežele je prineslo na ramah devet ali deset mož, sedečega na koži

velikega jelena; nato so ga posadili na rogoznico, razgrnjeno po tleh. Zdelo se je, da nas ima zelo rad. Svojo krono je položil na mojo glavo in pokleknil je pred mene. Morda je prav, da omenim, da je bila ta krona le neke vrste rdeč venec, narejen iz ježevih kož. Resnično, prav nič dobro se nisem počutil, posebno tedaj ne, ko so začeli prinašati pred mene bolnike, slepce in pohabljenice, da bi jih ozdravil.

Povzpeli smo se na goro Mount Royal, katere pobočja so bila rodovitna in dobro obdelana. Z vrha pa se je pred nami razprostrl krasen razgled. Na severu je gorovje, ki se razprostira proti jugu. Med temi gorovji leži najboljša zemlja, ki si jo morete misliti, sposobna za poljedelstvo, ravna in nizka. V sredini te nižine pa teče veletok Sv. Lovrenca.

Domačini prinese kralja

Vsi skupaj smo sledili neki poti ob reki navzgor, dokler nismo dospeli do nekih brzic. Tod je voda drla tako močno in tako hitro, da smo hitro spoznali, da preko teh brzic ne pridemo.

Po enem tednu smo se vrnili k svojim ladjam. Bilo je že sredi meseca oktobra in zato sem sklenil, da ne bom poizkusil prebroditi Atlantskega oceana v tem letnem času, pač pa sem nameraval ostati do pomladi v Kanadi. Če pa bi vedel, kako silno mraz bo postalo, bi vendarle raje tvegaj zimsko jadranje po oceanu.

Od novembra do marca smo ostali z ladjami v dvanajst čevljev debelem

ledu, a sneg se je na krovu ladij nakopičil do štiri čevlje na debelo. V mesecu decembru so mi pričeli ljudje bolehati; sredi meseca februarja mi ni ostalo od 110 mož niti 10 pri polnem zdravju. Osem jih je do tedaj že umrlo. Toda bolezen (bil je skorbut) se je tako stopnjevala, da niti trije možje od vse posadke niso ostali več zdravi; prisiljeni so bili pokopavati umrle tovariše v snegu, kajti tla so bila trdno zamrznjena; bila so pretrda, da bi kopali grobove. Vsi smo tako oslabei, da smo popolnoma izgubili upanje, da bi se še kdaj vrnili v Francijo.

Če bi nas Indijanci tekom te strašne zime napadli, prav lahko bi nas vse pobili. Toda ni jim bilo znano, kako zelo smo bili bolni. Da bi mislili, da smo vsi še vedno čvrsti in zdravi, sem ukazal vsem, ki niso bili bolni, da morajo delati čim več šuma in ropota. V notranjosti ladje so zbijali s palicami in kladivi, da bi bili Indijanci, ki niso nikogar videli v trdnjavi, prepričani, da vsi popravljamo ladje.

Streljali smo s topovi, marširali, vadili, teptali in ropotali, dasi je v tem času bilo že dvajset pet mož od posadke mrtvih in da so mogli le še štirje možje doli na led.

K sreči nam je neki Indijanec pokazal drevo, katerega listje je dajalo sok, dober proti vsemu zlu, ki nas je mučilo. Toda morda niso nič kaj radi poizkusili to zdravilo; ko pa so končno spoznali, kako izvrstno učinkuje, so se malone pobili med seboj, kdo bo zdravilo prvi dobil.

Ko se je sneg pričel tajati in led na reki lomiti, nam ni ostalo dovolj moč za posadko treh ladij. Eno od ladij sem zato razdril in sem se vrnil le z dvema v domovino, v St. Malo, meseca julija 1536.

Kakor sem vam že povedal, odšli smo na potovanje, da bi našli zapadno pot do Kitajske. Res, nismo je odkrili, toda zdi se mi, da smo storili nekaj prav enako koristnega: našli smo naši Franciji novo deželo. Zdravstvujte!

V a j e.

1. Ako bi vodil Sv. Lovrenc res prav skozi vso Ameriko, ali bi Cartier došel do Kitajske na tem potu?

2. Na svojem atlasu poiščite imena morskih ožin med Novo Fundlandijo in celino, po katerih se je peljal Cartier.

3. Poglej v kako zemljepisno knjigo ali kako drugo slično delo in na kratko opiši veletok Sv. Lovrenca.

4. Kje je Ormuz, Pamir, Kanarski otoki, Mozambik, Montreal?

Vida Taufer:

Pšenica

*Pšenica mlada je iz tal pognala,
preproga živa je postala njiva,
mehko v valovih z vetrom se preliva,
pod njo je zemlja vlažna in zrahljana.*

*Pozimi jo pokrili bo beli sneg,
kakor vojak jo čuval bo pred hudim mrazom,
da bo še lepa, kadar po vaseh
pomlad posije z radostnim obrazom.*

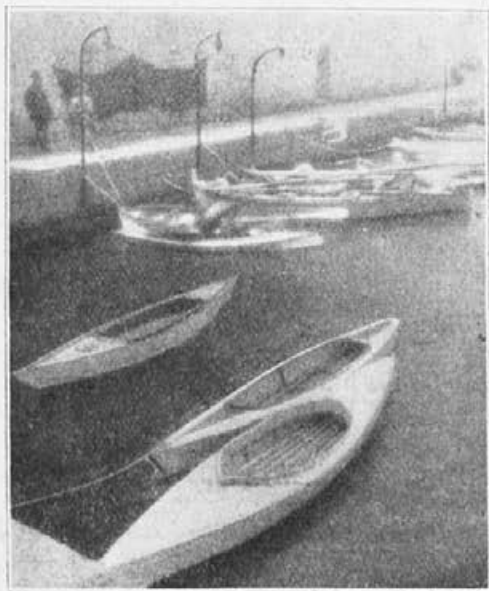
*Potem bo rastla, v soncu se svetila,
rdeči maki bodo v njej goreli,
nad njo škrjančki bodo pesmi peli.*

*Prepolni klasi bodo dozoreli,
vsa težka zlata se bo k tlom nagnila
in k njej ženjica s srpom bo stopila.*

DVA POTEPUHA NA JADRANSKEM MORJU

Med ciganskimi tovariši.

Dva dni sta zapirala meštral in burja, severozapadnik in severovzhodnik, o nepretrgani izmenjavi izhod iz gruškega pristanišča. Z zavistjo sva hodila opazovat železne parnike in večje jadrnice, ki so se v tem vremenu edine upale na razburkano odprto morje. Ni bilo govora o tem, da bi jim še midva z najinim gumijastim čolničem sledila na to pot, niti v pristanišču ga nisva mogla imeti privezanega k nabrežju, ker bi se valovi predivje poigravali z njim. Spravila sva ga v delavnico nekega prijaznega mizarja, ki nama je odstopil tudi majhno sobo z majavo posteljo, da sva ponoči imela kam položiti nevoljni glavi. Kadar nisva postopala po Gružu in čakala, da se večno jasno nebo umiri, sva jo mahnila v bližnji Dubrovnik.

Čoln v dubrovniškem pristanišču

Dubrovnik, to je kakor pesem z verzi iz belega kamna, žoltih skal, sinjega neba in morja ter v vseh letnih časih zelenega južnega rastlinja. Tako nekako bi si človek predstavljal razkošna kraljevska mesta iz »Tisoč in ene noči«. Tega občutka žive pravljice ti ne ubijejo niti trume radovednih tujcev, ki se potepajo po vseh ulicah, fotografirajo izza vsakega vogala in molijo pred vsako stavbo v komičnem začudenju nosove v zrak. Dolgočasila se nisva, a želela sva si naprej, samo naprej.

Tretji dan sva od same nestrpnosti premagala strah ali nekaj podobnega, kar je nama še od dogodka pred Ostrim rtom tičalo v kosteh, opoldne sva spustila čoln v vodo, se poslovila od prijaznih ljudi, ki so nama za ta dva dni postregli s svojimi uslugami in (čeprav malo osteničeno) posteljo, ter

odveslala na konec Lapada. Veter še ni bil ponchal, pa sva sklenila, da prebijeva popoldne z gospodinjstskimi posli (šivanjem, pranjem), s kopanjem in sončenjem. Če bi do večera ne prenehal, bi tam nekje razpela šotor, kajti koprnela sva po tem, da bi svoje noči po najinem načrtu prespala na prostem in ne v zatohlih sobah. Če bi prenehal, bi se pomaknila naprej, proti otoku Lopudu, ki je tako vabljivo čakal v daljavi.

Veter se je pozno popoldne res umiril in midva sva koj zagrabila za vesla. Bila je to krasna in hitra vožnja, vsa oblita z zlatom in rdečino sonca, ki se je polagoma nižalo proti ostremu vrhu ne vem katerega daljnega otoka. Bil je že mrak, ko sva priveslala do lopudskih otokov, ob katere so udarjali valovi s čudno kovinskim, grozotnim glasom. Kar čutila sva, da bo vsak čas znova zapihalo. In res sva dospela komaj pod skalo do vhoda v mali lopudski zaliv, ko je morje tako zdvijalo, da sva le z naporom ušla v pristan

mesteca, ki nosi otoku enako ime. Tu sva zvedela, da tabori na drugi strani zaliva skupina štirih čeških skavtov.

Ne bi bilo treba še posebe omeniti, da sva jo takoj mahnila tja. In tudi to je umljivo samo po sebi, da sva bila sprejeta z vso pristrčnostjo, ki je v navadi med svobodnimi popotnimi ljudmi, posebno če so si med seboj tuji.

Kako smo se med seboj prav za prav razumeli? Bog si ga vedi. Čehi so znali samo češko, midva samo naš jezik in poljščino, ki jo obvlada moj potni tovariš po svojem očetu Poljaku. Malo so govorila usta, malo roke in malo oči, najbolj pa menda še neko enako osnovno razpoloženje, ki nas je vse skupaj pognalo v neznani svet doživljat čudovite dogodivščine in popolno prostost. Dejstvo je, da smo bili kmalu vsi poučeni o vsem, kar se nas je tikalo. Čehi, sami preprosti fantje, študent, dva delavca, majhen pisarniški uradnik so potovali z dvema šotoroma po našem Primorju in so nameravali ostati še kak teden dni na gostoljubnem Lopudu, kjer je nekakšno zbirališče čeških letoviščarjev, ki si želijo svoje počitnice prebiti ob morju in pod žarkim soncem v nepredragih razmerah. Letos je bil tam spodaj pravi naval. Ves otok šteje svojih 400 prebivalcev, a letoviščarjev se je nabralo morda 500, morda še nekaj več. To je dokaz, da se počutijo tam dobro. Bolje kakor njihovi mladi rojaki, najini novi prijatelji, pa se gotovo niso počutili. Ni lepšega življenja nego je to, ki ti daje priliko, da se ustaviš kjerkoli ti ugaja kolikor dni hočeš, se ne čutiš navezanega na nikogar, si postelješ in kuhaš, kakor sam hočeš, živiš kakor samostojen grof cel mesec ali več za denar, ki bi ga doma zapravil v najboljšem primeru že v tednu dni. Pri tem si lahko privoščiš vsak dan druge lepote, doživljaš vsak dan druge prigode, se napolniš igraje z novim znanjem, si okrepiš telo in iztakneš v svoji duši polno dobrih lastnosti, o katerih se ti ni prej morda še samemu niti sanjalo.

V resnici sem najinim prijateljem to lepo življenje naravnost zavidal in če bi ne bilo drugih stvari vmes, bi se prav rad odzval njihovemu povabilu, naj bi skupaj nadaljevali naše cigansko življenje in si ogledali skrajni južni konec Dalmacije ter Črno goro, kamor so jo nameravali še mahnuti. A tudi oni ne bi imeli ničesar proti temu, če bi se mogli priključiti nama dvema in prepluti na najin način naše širno morje.

V prijetnih pomenkih okrog taboriščnega ognja in ob pesmih, ki jih je eden med njimi prav posrečeno spremljal na kitaro, smo prebili ta večer do polnoči in še čez. Zvezde so se tako srebrno lesketale in pomirjeno morje je tako tajinstveno pošumevalo s prodom pod našim taboriščem, da se mi je zdelo v resnici škoda prespati to noč.

Vlado Klemenčič:

Uspavanka

*Skozi okno v izbico
steza mrak svojo rokó.
Pojmo spat, pojmo spat,
pojmo z Bogom prebivat.*

*Zunaj črni mož mrmra,
v vratih vidi angela.
Dete spi, le mirno spi,
beli angel zate bdi.*

*Kadar boš zasanjalo,
spomni se na mamico,
tamkaj z Bogčevih poljan
jutri ji prinesi dan.*

GOBE NA JADRANU

Prijatelj, ali veš kaj je goba?»

»Smešno vprašanje! Kaj bi ne vedel! Goba je tista reč, s katero...«

»Stoj! Za kaj nam goba služi, že vemo. Rad bi, da mi poveš, kaj je prav za prav?«

»No, goba je pač goba, neka mehka, luknjičasta stvar.« —

Najbrž bi večina ljudi tako odgovorila na to vprašanje. Zaradi tega hočemo ugotoviti, kakšna stvar je goba, ki jo rabimo v šoli in doma.

Potapljač se vrača

Goba raste v morju. Večina ljudi jo smatra za neko vrsto rastline, za nekò vrsto morske alge ali podobno. Pa to ni! Goba spada k živalskim organizmom. To, kar dobimo mi v roke, ni povsem taka goba, kakršno jo dobe v morju, temveč le nekako ogrodje živalce, ali bolje rečeno: le ogrodje neštetihi živalce, katerih vsaka ima več celic in ki žive neločljivo skupaj. Goba se v morju ne giblje, ne plava kakor na pr. ribe. Prilepljena ždi na morskem dnu. Ako jo odtrgamo in si jo na zraku ogledamo, zapazimo, da so vse njene luknjice napolnjene z neko sluzasto, svetlikajočo se zmesjo. Ta zmes je gobje življenje. Ako hočemo, da bo goba uporabna, jo moramo takoj stiskati, gnesti, prati in sušiti, dokler se ta živa zmes ne odstrani iz vseh luknjic. Po tem delu nam ostane v rokah le ogrodje, t. j. prava uporabljiva goba, ki sestoji iz nešteto luknjic. Te luknjice imajo čudovito lastnost, da vsrkavajo in obdržijo vodo.

Gobe se dobe v toplejših morjih. Iz različnih morij dobivamo različne gobe. Najboljše gobe žive v morju, ki obdaja Grčijo in v našem jugoslovanskem morju. Pri Šibeniku sta dva mala otoka Zlarin in Kaprije, katerih prebivalci se uspešno pečajo z nabiranjem gob v morju. Ta lov se zelo izplača, ker so gobe razmeroma drage. V bližini skalovite obali jih že dobivajo v globini od 2 do 8 metrov. Do teh je mogoče priti z navadnim potapljanjem. To delo opravljajo mladi fantje. Z dnevno vajo se zamorejo potopiti do 8 metrov globine, kjer vzdrže nekateri celo minuto. V tem času preiščejo dno ter drže v vodi oči odprte in odtrgajo kolikor mogoče več gob. V večje globine pa se spuščajo potapljači, ki imajo za to pravo potapljaško obleko. To je sicer bolj nerodno, ali ima to prednost, da more potapljač delj časa vztrajati pod morsko gladino. S seboj nosi mrežo, v katero polaga nabrane gobe. Ko je mreža polna, potegne za signalno vrv in tovariši ga potegnejo v čoln. Naša slika nam kaže tak prizor.

TAJFUN

Bil sem mlad. Morski valovi so me vabili. Po dovršeni strojni šoli sem se vkrcal na morskega velikana ki je nosil ime »Coronia«. Čez leto dni, ko sem se privadil delu in morju, sem zapustil ta parnik in sem izstopil v Buones-Airesu, v glavnem mestu argentinske republike v Južni Ameriki. Mnogo časa sem taval po argentinski metropoli, naposled se mi je vendarle posrečilo dobiti službo strojnika na jahti argentinskega milijonarja Mikamore Vilalte, ki je brodil po morju le za sport in razvedrilo.

Naša jahta »Elvira« je bila nekoč trgovski parnik, ki je že mnogokdaj prestal zmagovito borbo z razburkanim morjem. Zdaj je bil ta parnik prenovljen v krasno jahto. Boki so ji bili okrašeni z raznimi rezbarijami. Kjer so bili prej obširni magazini, so se šopirile sedaj udobne sobane in pod njimi so bučali silni motorji. Tako je postala »Elvira« z milijonarjevim zlatom prava morska palača. Niti jahta angleškega kralja ali kakega indijskega velikaša ni mogla tekmovali z našo »Elviro«.

Nekaj dni nato smo dvignili sidro in smo odpluli na jug v smeri proti »Ognjeni zemlji«. Oddaljevali smo se od Južne Amerike, obkrožili smo Južno Afriko in smo pluli naravnost proti Bataviji na otoku Java, kjer je hotel naš gospodar prirediti večjo lovsko ekspedicijo.

Tiha poletna noč. Milijarde zvezd se leskečejo na nebu. Veter s severovzhoda je naenkrat vzbočil jadra naše »Elvire«, ki je brzela po morski gladini, puščajoča za sabo penasto cesto, ki je poživiljala neskončno enoličnost morske površine.

Sedim pri strojih v drobovju ladje in poslušam monotono šumenje motorja, ki proizvaja tok za razsvetljava v času, ko počivajo mogočni Dieseljevi motorji, ker jih nadomešča medtem veter. Slišim neki žvižg, ki prihaja od bližnjega skalovitega brega Madagaskarja, mimo katerega plovemo. Da, da, to je žvižg morskih centavrov, ki pozivljajo sirene na sestanek.

Morje, morje! Divje, tajinstveno morje! Vzel sem iz žepa svojo beležnico in sem zapisal: »10. februar, plujemo proti severovzhodu — veter v bokih — umetno razsvetljeni Tananarivo na vidiku.« Zamislil sem se. Zasanjal sem o naši zemlji. Šumenje motorja se mi je izpremenilo v prijetno žuborenje potoka v moji lepi Sloveniji. Moje misli so blodile po domačiji. Iz tega sanjarjenja me je prebudil strojnik, ki je nastopil službo.

Nebo se je naglo stemnilo. Po njem so drveli silni temni oblaki, ki jih je gnal veter proti jugu. Pogledal sem na barometer. Kri mi je obstala po žilah. Začuden sem strmel v to naglo izpremembo in gledal to usodno iglo.

Brž sem odšel z drugimi na krov. Tedaj pa je grozen sunek viharja pritiskal z vso silo v jambor, ki je zaškripal, se zlomil in treščil z groznim truščem v morje. Kapitan je zazvonil alarm in čudni glas tega zvona se nam je zaril v mozek. Glas poveljnika ladje se je razlegal po palubi in se je izgubljal v divjem besnenju viharja. Valovi so se dvigali kot divje nenasitne zveri, spreminjali so se v grozne nemirne gore, ki so se neusmiljeno zaletavale ladji v bok in brezobzirno odnašale predmete s krova. Naše upanje so bili še rešilni čolni, ali glej, ta hip se ladja še silneje zamaje. Nov, besen val udari ob ladjo, slap zbesnelega vodovja šine do čolnov, da so ti zaječali in v naslednjem hipu so bili že v objemu zbesnelih vrtincev. Naenkrat krik. Voda je prodrla v notranjost ladje. Naša »Elvira« se je zibala kot orehova lupina po penastih grebenih besnečih valov. Vsaka misel na rešitev je zaman. Radiotelegrafist je še z neverjetno hladnokrvnostjo oddajal signal za pomoč.

S. O. S. Rešite naše duše! Rešite naše duše! Naše duše rešite!! Zdaj ali nikoli! In vedno eno in isto. S. O. S. S. O. S.

Tajfun je dosegel svoj višek. Voda je naglo prodirla v oddelek za stroje in nam je segala že do kolen. Tedaj sem se spomnil na mlado kapitanovo ženo, ki je bila še v svoji kabini. Hotel sem jo rešiti. Privezal sem si rešilni pas. Ali tedaj je švignil čez krov ogromen val, ki me je z grozno silo dvignil visoko navzgor in nato treščil čez krov v morje. Skoro v istem hipu se je tudi »Elvira« nagnila na eno stran in kmalu nato je za vselej izginila v žrelu Indijskega oceana.

Še nekaj časa sem se boril z valovi in skoro sem že omahoval, ko sem zagledal večjo desko, za katero sem se oprijel. Na njej je bil za srečo močan kavelj, in nanj sem se oprl. Obnemogel od nečloveške borbe, me je začela glava silno boleti, sile so mi pohajale, omahnil sem. Kaj je bilo potem z menoj, ne vem.

Po 58 urah nezvesti sem se prebudil na japonski vojni ladji »I-ka-ga«. Vojaški zdravnik mi je povedal, v francoščini, da so mogli rešiti edino še mene. Vse druge je z »Elviro« vred pogoltnilo morje.

Stisnil sem zdravniku roko.

Dve debeli solzi sta mi zdrsnili po licih navzdol. Komaj slišno sem zašepetal:

»Morje, morje, ti divje, tajinstveno morje!«

JANKO SICHERL:

MLADI SMUČAR

Sruk! Pozdravljeni, mladi smučarji, beli junaki! Nekateri ste tudi pikci. Vsi pa hočete postati dobri smučarji kakor Tonček Smukec, o katerem ste čitali v lanskem Našem rodu. Le prečitajte še enkrat povestico o mladem smučarju v 3., 4. in 5. številki, da boste letos lažje sledili naši smučarski šoli.

Smuči puščajo v snegu različno sled. Če smučko močno obtežimo, je sled globoka, če pa smučko razbremenimo, je sled bolj plitva, ako pa smučko dvignemo, ni sledi. Navadno drsajo smuči ploskoma, včasih jih pa postavimo tudi po robu. To Vam pregledno kaže naslednja slika. (Slika 1.)

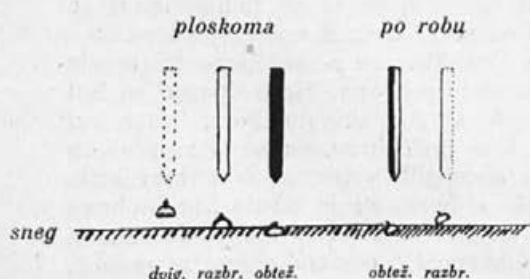
Dričamo lahko v različnem snegu, svetu, strmini, brzini in smeri.

Najbolj prijetno je seveda brzeti navpik, če bi ne bilo pik. Sicer pa se spuščamo v zavojih od brega ali pa zavijemo, če je sila, k bregu. (Slika 2.)

Oglejmo si danes plužni obrat (kristijanija). Ta hitro izvršeni plužni lok nas v veliki brzini kar hitro obrne od brega in nas zaustavi. Uporab-

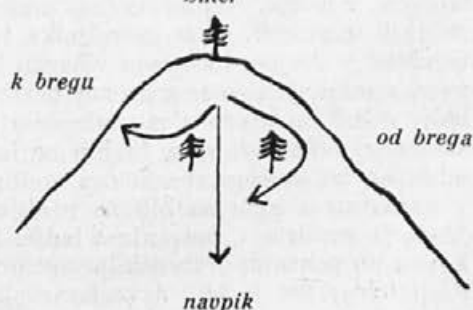
Slika 1.

Obtežitev in lega smuči

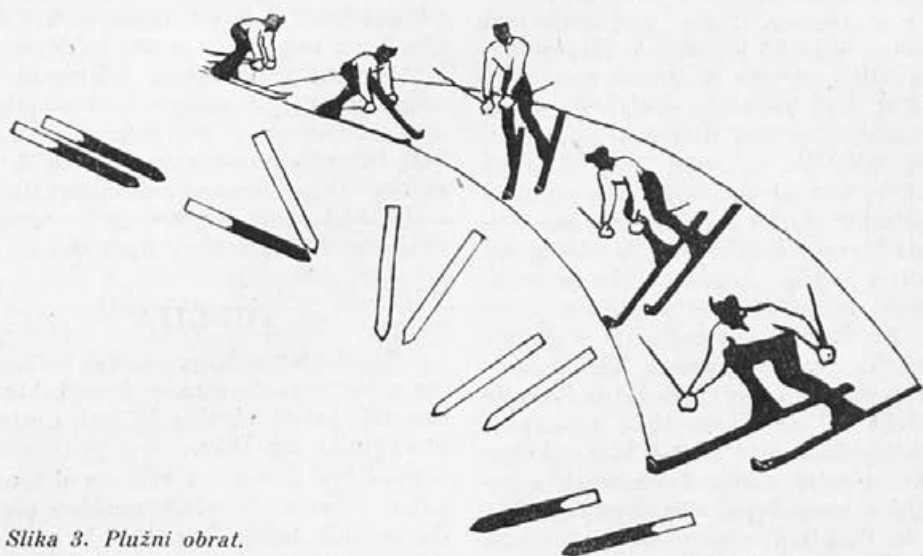

Slika 2.

Smer

ljamo ga lahko na vsakem svetu, v precejšnji strmini, v pršiču in srenu. Le dobro si oglejte na sliki, kako se smuča naš možiček, kaj dela z glavo, s trupom, rokama, nogama, kakšen je položaj palic in smučí. (Slika 3.)

Slika 3. Plužni obrat.

V znatni brzini smučamo prečno po strmini. Pri plužnem obratu pridemo najprej v plužni počep s tem, da prenesemo vso težo na desno smučko, levo razbremenjeno pa odklonimo v plužni položaj. Da damo smučem lažje novo smer, se za hip vzravnamo, tako namreč smučí razbremenimo. Po vzravnavi gremo zopet nazaj v počep in tedaj prenesemo težo samo na levo smučko, desno razbremenjeno pa vrtimo še dalje, dokler ne leži vzporredno z zunanjo levo smučko. Da ta obrat v desno podkrepimo, se v predklonu povijemo kakor sveder v desno navzdol, istočasno zamahnemo tudi z rokami v isto stran. Vso težo nato zopet enakomerno porazdelimo na obe smučki ter v naraščajočem počepu močno pritiskamo s petama na zadnja konca smučí. Da zaustavimo nadaljnje prečno drsenje, se po potrebi opremo na notranje robove. Med izvajanjem plužnega obrata smo nagnjeni močno naprej.

Ta plužni obrat vas obrne od brega v dolino, kar je pri smučanju jako važno. Ker pa je ta vaja težka, jo vadite tudi doma, pa boste videli, da bo šlo potem na snegu mnogo bolje. Orali boste sneg s smučmi, ne pa z noskom kakor Pikec, ki bo gotovo zaključil smuk v starem letu z veliko piko. Vi pa se srečno podričajte novemu letu nasproti. Smuk! (Se nadaljuje.)

NAŠI ZAVEZNIKI

V začetku novembra je bilo v Ankari, glavnem mestu Turčije v Mali Aziji, važno posvetovanje. Stalni svet balkanske zveze se je sestel k rednemu zasedanju v dneh od 30. oktobra do 2. novembra 1934.

Kaj je to balkanska zveza? To je prijateljska zveza med državami na Balkanskem polotoku. Pokojni kralj Aleksander I. je smatral kot svojo vzvišeno nalogo skleniti z vsemi sosedi prijateljske zveze, da bi se ohranil mir in da bi Jugoslavija čim bolj napredovala. Tako se je po njegovi zaslugi že prej ustanovila zveza med Jugoslavijo, Rumunijo in Češkoslovaško. Ta zveza se imenuje Mala antanta (glej zemljevid!). Največja prijateljica Jugoslavije in sploh cele Male antante je Francija. Malo pred smrtjo blagopokojnega kralja pa so ustanovile še posebno prijateljsko zvezo Jugoslavija, Rumunija, Grčija in Turčija. Ker so te države povečini na Balkanskem polotoku, se ta zveza imenuje balkanska zveza (gl. zemljevid!).

Ker sta dve državi t. j. Jugoslavija in Rumunija članici Male antante in balkanske zveze, je razumljivo, da so zaveznice obeh zvez v tesnih medsebojnih prijateljskih odnošajih. Lahko celo smelo trdimo, da so Francija, Češkoslovaška, Rumunija,

Jugoslavija, Grčija in Turčija v trdni enotni medsebojni zvezi in da si bodo pomagale v vsaki sili v miru in v vojni.

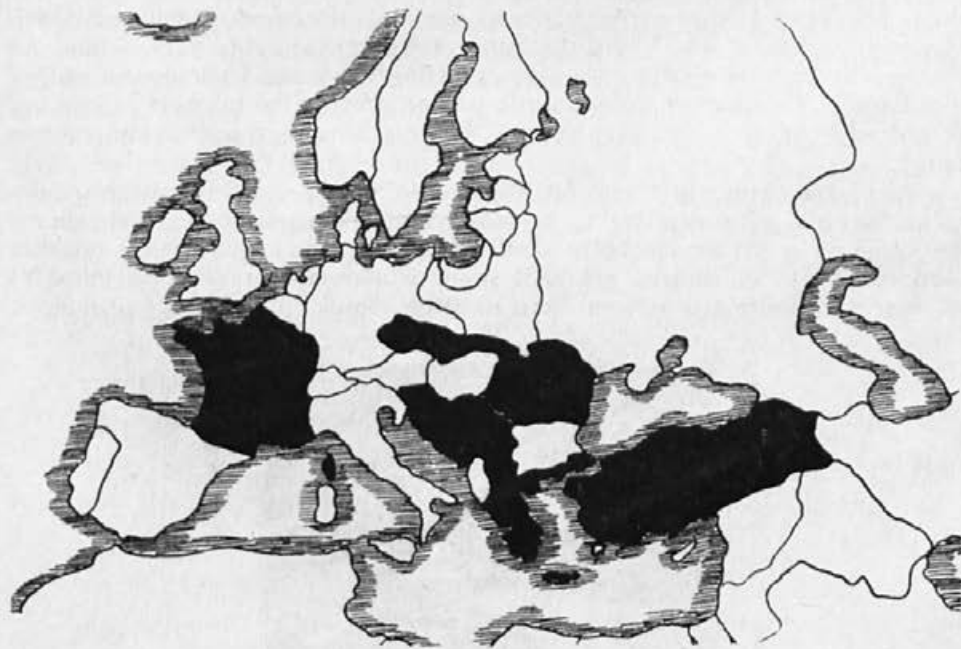
Pokojni kralj Aleksander I. pa je hotel priključiti balkanski zvezi tudi Bolgarijo. V ta namen sta se kralj Aleksander in bolgarski kralj sestala v Beogradu in drugič v Sofiji. Pogajanja še niso zaključena, vendar pa ni več daleč čas, ko bo tudi Bolgarija vstopila v vrsto naših zaveznic. Takrat bo uresničen veliki sen kralja Aleksandra. Jugoslavija bo očuvana pred vsemi hudimi pretresljaji.

TURČIJA

Zasedanje stalnega sveta balkanske zveze se je vršilo zato v Ankari, ker so tam obhajali 30. oktobra 11-letnico ustanovitve turške republike.

Sedanja Turčija ni več ona država, s katero so se naši predniki borili za svobodo, sedanja turška republika je moderna država, ki hoče, ravno tako kakor Jugoslavija, mir in napredek. Zato je tudi vstopila v balkansko zvezo. Sedanja Turčija se je ustanovila l. 1923., predsednik republike in vodja naprednih Turkov pa je junak in reformator Kemal Paša.

Turčija, ki leži povečini v Prednji Aziji, meri 762.736 km² (evropski del 23.600

km²) ter ima 13.660.000 prebivalcev, ki so po večini turške narodnosti in mohamedanske vere. Na 1 km² pride povprečno 18 prebivalcev. Ljudje se pečajo največ s kmetijstvom. Goje bombaž, tobak, sadje, zelenjavo in drugo, izmed živali pa rede največ ovac in koz pa tudi govedo, konje, osle, mule in kamele. Tudi gojitev sviloprejke je znatno.

Izvažajo tobak, preproge, suhe fige, rozine, lešnike, bombaž, volno in opij. Uvažati pa morajo industrijske izdelke.

Rudarstvo je slabo razvito. Pridobivajo premog, bor, antimonovo, kromovo in železno rudo, sol, srebro in zlato. Med drugim dobivajo tudi stivo (morsko peno) iz katere stružijo pipe, ustnike i. dr.

Glavno mesto turške republike je Ankara, ki se je prej imenovala Angora. Ima 74.784 prebivalcev. Največje pa je staroslavno mesto Carigrad ali po turško Istanbul (563.623 pr.) ob vhodu v Črno morje.

ZLATI RUDNIKI V NAŠI DRŽAVI

Med onimi državami, v katerih kopljejo in pridobivajo zlato ima svoje mesto tudi Jugoslavija. V nekaterih krajih Bosne in Srbije so zlati rudniki, najbolj bogata na zlatih rudah pa je gotovo pokrajina Homolje, ki se nahaja v severni Srbiji nekako v sredi med Moravo in Timokom. Iz Homoljskih planin teče proti severozahodu reka Pek, ki se izliva v Donavo, proti jugovzhodu pa Bela reka, ki se izliva v Timok.

Ob srednjem toku Peka se razprostira gorska kotlina Žvižd, ki je polna rud, Sploh je Žvižd in vse porečje Peka zelo znamenito rudarsko ozemlje, v katerem se najde mnogo bakrene in svinčene rude, pa tudi srebra in zlata. Mestece Kučevo je bilo že v rimski dobi znano po svojih rudnikih, v katerih so pozneje tudi srednjeveški srbski vladarji pridobivali zlato in druge zlahodne rude. V gorah so kopali zlato v rudnikih. Iz peska, ki ga nosi Pek s seboj, pa so zlato na različne načine izpirali. V porečju gornjega Peka so v novejši dobi otvorili velik rudnik Majdanpek (majdanrudnik), iz katerega so dobivali ogromne množine bakrene rude in žveplovega kršca. V decembru lanskega leta pa so začeli dobivati tudi zlato. Pri sedanji

ureditvi obrata bodo lahko dobili na leto 150 do 200 kg zlata. Ako računamo, da stane kg zlata 38.000 Din, si lahko sami izračunate, kakšne vrednosti so shranjene v naši zemlji.

Kot nadaljevanje Peškega rudnega ozemlja se sme brezdvomno smatrati tudi porečje Bele reke, ki teče proti Timoku. V tem ozemlju se je v novejši dobi razvil velik bakren rudnik Bor. Ozemlje pa je povsod polno zlata, seveda le v majhnih količinah in tudi Bela reka prinaša v svojem pesku zlato s planin, katerega celo kmetje izpirajo v večjih krajih.

V borskem rudniku je zlato primešano bakru, iz katerega ga izločajo s pomočjo elektrike (z elektrolizo). Ker pa pri nas nimamo za to urejenih tovarn, pošiljajo borski baker v Amsterdam na Nizozemsko, kjer iz njega izločajo zlato. Na ta način bodo na leto lahko pridobivali okrog 500 kg zlata. V letošnjem juniju so iz borskih rudnikov prodali naši Narodni banki 47 kg čistega zlata. Škoda je le, da se mora baker pošiljati v Amsterdam v elektrolizo. Ako bi se to delalo pri nas doma, bi bil dobiček za našo domovino še mnogo večji.

Tudi v Slišanih so pred kratkim ustanovili nov rudnik, iz katerega je v letošnjem septembru prejela Narodna banka prvih 8¼ kg zlata.

Naša velika Jugoslavija ni samo polna krasot, temveč, kakor vidimo, tudi bogata na zemskih zakladih, za katere nas lahko zavida marsikatera tuja država. Lahko smo ponosni nanjo.

KAKO IZPIRAJO ZLATO?

Zlato se najpogosteje najde med drugimi rudami, predvsem v bakrovem in železovem kršcu. Vendar pa ga je tu tako malo, da se mnogokrat ne izplača pridobivati, ker bi delo več stalo, kakor pa bi bilo dobljeno zlato vredno. Često pa se zlato najde tudi samo čisto v obliki zrn in lusk, kockaste, žičnate ali mahnovite oblike navadno med kremenjakom in trahitom. Tako zlato imenujemo rudninsko zlato. Tako rudninsko zlato pride z razpadajočim kamenjem v hudournike, potoke in reke, katere zlato odplavijo proč

ter ga pomešanega z ostalim prodrom nalože ob svojem toku. Tako zlato se imenuje naplavljenno zlato, med katerim najdemo kot prah drobna zrnca pa tudi precej večja. Taka zrnca imenujejo Angleži »nuggets« (izg. negets). Največjo kepo naplavljenega zlata so našli v Ameriki in je tehtala 83 kg.

Naplavljenno zlato iščejo običajno z izpiranjem, zaradi tega se imenuje tudi prano zlato. V to svrho imajo plitve okrogle skleda, v katere denejo nekoliko peska. Ko zajamejo v skledo še vodo, jo premikajo tako, da voda pesek dvigne in da ga z vodo vred odlijejo. To ponavljajo večkrat zaporedoma. Kar je posebno težkega med peskom, to voda ne odnese, ker se sesede na dnu skleda. Zlato je ena najtežjih kovin. Njegova specifična teža je 19.37 t. j. zlato je od vode 19.37 krat težje. Ostalo kamenje je precej lažje (sepc. teža apnenca 2,72, peščenca 3, kremenjaka 2,65) zato ga voda lahko odnese.

Tako ročno izpiranje je zelo preprosto in počasno. Izboljšali so ga s tem, da so s preprostimi stroji premikali večje, zabojem ali zibelkam podobne posode. Na najuspešnejši način pa izpirajo zlato z močnim vodnim curkom. Na višje ležečih hribih zaustavijo vodo v posebnih bazenih ter jo po ceveh napeljejo navzgor do zlatonosnih plasti, v katere brizga 10—20 cm močan vodni curek. Voda odpavi pesek in prod z zlatom vred po več kilometrov dolgih ozkih kanalih. Zlato, ki je težje, se pa na dnu teh kanalov zaustavlja ob prečnih lath. Na ta način se da izprati na dan do 30.000.000 m³ zlatonosnega peska.

Seveda so na ta način kaj hitro raziskana vsa ležišča naplavljenega zlata. Zaradi tega se izpiranje zlata vedno bolj opušča ter se umika počasnejšemu, a temeljitejšemu pridobivanju po kemični ali električni poti.

SVETOVNI PRIDELEK ZLATA

L. 1929. so na vsej zemlji pridobili 606.430 kg zlata. Od te množine je dala Južna Afrika 323.867 kg, Združene severnoameriške države 63.970 kg, Kanada 59.978 kilogramov, Rusija 31.104 kg, ostalo pa razne druge države.

NAŠ ZRAČNI PROMET

Kakor vam je že znano, imamo v Ljubljani urejeno lepo letališče za zračni promet. S tem smo prišli v vrsto onih krajev, ki so uvrščeni v mrežo zračnega prometa in s tem zvezani tudi po zraku z ostalim svetom.

Zaradi slabega vremena se običajno potniški promet ne vrši v zimskih polovici leta. Pri nas deluje potniški promet od 1. maja do 15. septembra, vzdržuje ga pa avijonska družba »Aeropute«.

Lanska nesreča potovanje po zraku ni ovirala, saj tudi številne železniške nesreče ne zaustavijo potovanje po železnicah. Zaradi tega je bil zračni promet z Ljubljano prav živahen. Letali smo lahko proti Zagrebu in Beogradu, preko Sušaka, pa tudi proti Celovcu, torej na tri strani.

Iz Ljubljane proti Zagrebu so vozila letala od 1. maja do 15. julija. Prevozila so 108 potnikov, med njimi le 7 inozemcev. Potniki so imeli s seboj 1620 kg prtljage. Razen te pa so letala prenesla tudi 5 kg 422 g pošte in 300 kg druge robe.

Najživahnejše je bilo letanje na Sušak ter nazaj. V vsej sezoni t. j. od 1. maja do 15. sept. je potovalo po tej progi 697 potnikov, med temi 148 inozemcev. S seboj so imeli 10.455 kg prtljage. Pošte so prenesla letala 36.743 kg, druge robe pa še 6 kg.

Iz Ljubljane v Celovec je trajala vozna sezona od 1. julija do 31. avgusta. Potnikov je bilo 35, med njimi 9 inozemcev. S seboj so imeli 525 kg prtljage. Pošte so prenesli 956 kg, druge robe pa 3 kg.

Kakor vidimo, se je največ potnikov vozilo na progi Ljubljana—Sušak, kar je tudi najbolj zapeljiva proga. Saj po tej progi priletimo v dobri pol uri iz naročja planin naravnost na morje. Tudi pošiljanje pošte z letali je bilo prav močno in vsi so se posluževali posebnih znamk za zračni promet (zbiratelji znamk, pozor!).

Ako seštejemo število potnikov, ki so leteli iz Ljubljane na te tri strani, vidimo, da jih je bilo 840. Med temi so bili 543 moški, 266 žensk in 31 otrok. Seveda ne smemo iz velikega števila moških sklepati, da ženske nimajo potrebne korajže. Toliko več moških je bilo zato, ker moški v

splošnem mnogo več potujejo kot ženske in otroci.

Po narodnosti je bilo potnikov iz Ljubljane 676 Jugoslovancev in le 164 tujci, kar nam je v dokaz, da imamo s potovanjem po zraku veliko veselje in tudi potrebo.

Število 840 nam pa pove samo, koliko je potnikov iz Ljubljane odletelo. Ako pa prištejemo sem še one, ki so prileteli v Ljubljano, dobimo lepo število 1662.

Ni pa bilo v Ljubljani samo potovalno letanje, na ljubljanskem aerodromu se lahko za mal denar vsakdo za par minut dvigne v zrak ter poleti pogledat belo Ljubljano ali našo divno Gorenjsko.

Kadar pridete, dragi otroci, kdaj v Ljubljano, tedaj ne pozabite pohiteti ali pa se z avtobusom prepeljati na naše letališče, ki je prav zanimivo urejeno. Mor-da vam povem o tem prihodnjic kaj več.

NAŠA TRGOVINA Z DRUGIMI DRŽAVAMI

V naši državi pridelamo marsičesa več, kakor pa porabimo doma. Ta preostanek prodamo drugim državam. To se pravi, da mi to blago izvozimo (izvoz) ali eksportiramo (eksport). Marsikaj pa je seveda, česar doma nimamo ali pa za našo rabo premalo pridelamo ozir. izdelamo. Tako blago moramo kupovati v drugih državah in uvažati (importirati) v našo. To je potem naš uvoz (import). Za vsakogar pa je koristnejše, če več prodaja, kakor pa kupi, ker s tem ima več denarnih dohodkov nego izdatkov. Kar pa velja za posameznika, velja tudi za državo. Čim večji je izvoz in čim manjši je uvoz, tem boljše je za državo in vse državljanje.

Naša država je pretežno poljedelska država, to se pravi, da se večina prebivalstva peča s poljedelstvom. Zaradi tega pridelamo poljedelskih predmetov toliko, da jih lahko izvažamo. Premalo pa imamo še pri nas raznih tvornic, ki bi nas zalagale z industrijskimi predmeti. Teh pa imajo preveč take države, ki imajo močno razvito industrijo in ki jih zaradi tega imenujemo industrijske države. Iz takih držav moramo tedaj industrijske izdelke uvažati.

Če primerjamo naš izvoz in uvoz v letošnjih prvih treh četrtletjih, lahko z ve-

seljem ugotovimo, da smo izvozili več kakor pa uvozili in sicer je razlike preko 3 milijone dinarjev.

Izvažali smo stavbeni les (za 510,27 milij. Din, tudi sledeče številke so v milijonih Din), turščico (346,23), sirovi baker (272,27), svinje (107,31), izkopsnine in rude (86,68), jajca (77,31), perutnino (74,28), govedo (73,30), sveže meso (61,80), suhe češnje (53,33), pšenico (51,87), cement (50,14) in drugo. Vsega skupaj v prvih devetih mesecih po teži 2.470.797 ton v vrednosti 2.616,88 milij. Din.

Kupovale so od nas sledeče države:

	ton	milij. Din
Italija	592,44	22,64
Avstrija	437,27	16,71
Nemčija	389,93	14,90
Češkoslovaška	240,14	9,18
Belgija	121,58	4,65
Zedinjene države		
severne Amerike	118,28	4,52
Grčija	101,64	3,88
Švica	99,96	3,82
Madžarska	94,10	3,60
Anglija	86,39	3,30
Španija	43,50	1,66
Poljska	39,24	1,50
Francija	32,94	1,26
Bolgarska	30,13	1,15
in druge.		

Uvažali smo pa bombažno predivo (za 293,35 milij. Din), bombaž. tkanine (158,76), sirovi bombaž (137,60), volnene tkanine (121,24), stroje in aparate (117,54), razne železne izdelke (111,96), premog (76,14), kože domačih živali (72,94), svilen predivo (69,59), elektrotehnične predmete (66,51), volneno predivo (65,37), ovčjo volno (57,15) in druge predmete. Vsega skupaj smo v prvih devetih mesecih letošnjega leta uvozili 657.908 ton blaga v vrednosti 2.612,76 milijonov Din.

Svoje blago so nam prodajale sledeče

države:	ton	milij. Din
Italija	416,04	15,92
Nemčija	371,17	14,20
Avstrija	325,53	12,46
Češkoslovaška	306,14	11,71
Anglija	262,31	10,04
Zedinjene države		
sever. Amerike	163,01	6,24
Francija	101,93	3,90

	ton	milij. Din
Britanska Indija	88,96	3,40
Madžarska	72,42	2,77
Švica	70,09	2,68
Belgija	53,24	2,04
Poljska	51,67	1,98
Rumunija	51,41	1,97
Argentina	50,97	1,93
Holandska	44,48	1,70
Brazilijska	42,83	1,64
Grčija	36,45	1,40

Ako primerjamo sedaj naš izvoz in uvoz v zadnjih treh letih (v istem času,

t. j. v prvih 9 mesecih v letu) dobimo sledečo sliko:

Leta	Izvoz		Uvoz		Več ali manj uvoza v milij. Din
	v tonah	v milij. Din	v tonah	v milij. Din	
1932	1640392	2033,60	626007	2121,58	87,98 več
1933	2146112	2287,57	567873	2075,85	211,72 manj
1934	2470797	2616,88	657908	2613,76	3,12 manj

Iz gornje razpredelnice razvidimo, da je bila l. 1932. naša trgovska bilanca negativna, l. 1933. in 1934. pa pozitivna.

Anica Černejeva:

Sveti večer

Tiho, tiho padajo snežinke
na ledena tla
in razgrinjajo preproge bele —
Božič gre z neba.

Gre na polja, na ta mrtva polja,
kjer še diha ni,
in v gozdove, v pravljične snežene,
kjer življenje spi.

Gre v domove, v bele hiše,
ko prihaja mrak.
Vsi so v njih in vsak je v svojem
in pri svojih vsak...

Trši je korak v samoti
kakor druge dni...
Daleč, daleč je do sreče,
dalje do ljudi.

Sveta pesem se razliva
iz cerkvenih lin.
V srečnih srcih ji odpeva
svet spomin.

Vse je svetlo, dobro, drago
ta večer,
ves široki svet poljublja
božji mir...

Le na cesti, na samotni cesti
joče gluh korak.
Trša je ta cesta sredi polja
kakor mestni tlak.

KAREL ŠIROK:

JEZUSA ZIBLJETA DVE GOLOBICI

MARIJA DETE JE RODILA,
V PLENICE GA MEHKÓ POVILA.

IN ŽALOSTNO SE JE DRŽALA,
TAKO JE JOŽEFU DEJALA:

»KJE DETE MOJE BO LEŽALO,
KJE BO LEŽALO, KJE BO SPALO?«

IN JOŽEF ZIBKO JE STESAL,
PORISAL JO IN POSTELJAL.

MARIJA SE JE NASMEHNILA,
SE NASMEHNILA, GOVORILA:

»ZDAJ ZIBKA ŽE STESANA JE,
MEHKÓ ŽE POSTELJANA JE.

A KDO BO ZIBAL VSE NOČI?
JAZ TRUDNA SEM IN BREZ MOČI.«

IN PRILETELI STA DVE PTICI,
DVE KROTKI BELI GOLOBICI.

IN ZIBALI STA DETE VSAKO NOČ,
OB ZORI ODLETELI PROČ.

KAŠTANKA

Napisal A. Čehov. Ilustriral Lj. Ravnikar.
Iz ruščine prevedel Alojz Gradnik.

NOVO, ZELO PRIJETNO ZNANSTVO

Ko se je Kaštanka prebudila, je bilo že svetlo. Z ulice je prihajal šum, ki se čuje samo podnevi. V sobi ni bilo žive duše. Kaštanka se je pretegnila in zazehala. Čemerna je obšla sobo. Ovonala je vse kote in pohištvo in pogledovala je v prednjo sobo. Ali našla ni ničesar zanimivega. Poleg vrat, ki so vodila v prednjo sobo, so bila še ena vrata. Potem ko je malo pomislila, je Kaštanka z obema tacama po njih popraskala. Vrata so se odprla in stopila je v sosednjo sobo. Tu je na postelji, pogrnen z dlakasto odejo, spal človek. Bil je včerajšnji neznanec.

»Rrrr...« je zarenčala, zamahnila z repom in jela vohati.

Povohala je obleko in obutev neznančevu in je našla, da močno dišijo po konju. Iz spalnice so vodile nekam še neke duri, tudi zaprte. Kaštanka je popraskala po teh durih, uprla se ob nje in jih odprla. Takoj je začutila čuden, zelo sumljiv duh. Vnaprej je slutila neprijetno srečanje. Zarenčala je in prišla v malo izbo z umazano slikarijo. Prestrašena je odskočila. Ugledala je nekaj nepričakovanega in groznega. Z glavo in vratom pripognjenim k zemlji, z razprostrtimi perutnicami in sikajoč, je šel naravnost proti nji star gosak. Nekoliko stran od njega, na blazini, je ležal bel maček. Ko je zagledal Kaštanko, je skočil na noge, usločil hrbet, dvignil rep, naježil dlako in zasikal. Psico je izpreletela groza. Ali ker ni hotela izdati svojega strahu, je glasno zalajala in planila na mačka... Maček pa je še bolj skrivil hrbet, siknil in lopnil Kaštanko s tačko po glavi. Kaštanka je odskočila, postavila se na vse štiri in iztegnivši svoj gobček k mačku, je zalajala z glasnim in cvilečim laježem. V tistem hipu je prikoracal gosak od zadaj in se zaletel v njen hrbet s svojim kljunom. Kaštanka je skočila in se zakadila v gosaka.

»Kaj pa je to?: se je zaslišal grmeč, togoten glas. V sobo je vstopil neznanec v domači halji in s smotko med zobmi: »Kakšnega hudirja pa počenjata? Na mesto!«

Stopil je k mačku, tlesnil ga po usločenem hrbtu in dejal:

»Fedor Timotejič, kaj pa to pomeni? Spopadli ste se, kaj? Eh, ti stara kanalja! Lezi!«

In obrnivši se h gosaku, je zavpil:

»Ivan Ivanič, na mesto!«

Maček je pokorno legel na svojo blazinicu in zamižal. Sodeč po izrazu njegovega gobčka in brkov, njemu samemu ni bilo prav, da se je razgrel in zapletel v ta tepež. Kaštanka je užaljeno zacvilila. Gosak pa je iztegnil vrat in nekaj zagodrnjal, naglo, goreče in rezko, ali do skrajnosti nerazumljivo.

»Dobro, dobro!« je dejal gospodar, zevajoč. »Treba, da živite v miru in v prijateljstvu.« Pogladil je Kaštanko in nadaljeval:

»Ti, rjavka, pa se nikar ne boj... To je vse časti vredna družba, ki ti ne bo prizadela nobene žali. Počakaj, kako pa naj tebe kličemo? Brez imena ne pojde, brate!«

Neznanec je pomislil in rekel:

»Veš kaj... Ti boš »tетка«... Razumeš? »Tетка!«

In ponovivši nekajkrat besedo »tетка«, je odšel. Kaštanka je počenila in začela opazovati. Maček je nepremično sedel na blazini in se delal, kakor da dremlje. Gosak je iztegoval vrat in cepetaje na istem mestu, je kar naprej nekaj godrnjal, naglo in goreče. Po vsej podobi je bil to zelo pameten gosak. Po vsaki dolgi govoranci se je umaknil nazaj in zdelo se je, da je ponosen na svoj govor. Ko ga je nekaj časa poslušala in mu zarenčala: »rrr...« je Kaštanka jela vohati po kotih. V enem kotu je stalo malo koritce, v katerem je zagledala namočen grah in razmočeno skorjo rženega hleba. Okusila je grah — ki ji je šel v slast, okusila je skorjo — in jela je jesti. Gosak ni malo ni bil užaljen, da mu neznana psica pospravlja njegov založaj, nasprotno, še bolj goreče je godrnjal in da bi pokazal svoje zaupanje je še sam stopil h koritcu in si privoščil nekaj grahovitih zrn.

(Se nadaljuje.)

Pes in petelin

Pes in petelin sta bila dobra prijatelja. Nekoč sta šla na dolgo, dolgo potovanje. V gozdu ju je pa zajela noč. Obstala sta pred starim, otlim drevesom. In pes je zlezel v otlo deblo, petelin pa je zletel na vejo. Kmalu sta zaspala.

Proti jutru pa je petelin zakikirikal. Slišala ga je lisica in je bila takoj pod drevesom. Kako bi rada petelinčka! Pa je dejala zvito repka: »Gospod petelinček, kako lep je vaš glas! Če stopite nekoliko dol k meni, vas za to lepo pesem kar objamem in poljubim!« Je rekel petelinček: »Prav rad, teta lisica, stopim do vas. Samo pokličite prej vrnarja tam spodaj, da mi odpre.«

Lisica je stopila do votline, ali — o groza! In sami dobro veste, kaj se je potem zgodilo.

DARO SVETLIČ:

SANJE NEREDNEGA ANDREJČKA

I.

Živel je fantek. Andrejček mu je bilo ime. Noben plot mu ni bil previsok, noben jarek preglobok. Marsikdaj mu je spodrsnilo in je padel v vodo. Čof! je zažubudralo. Preplašena je smuknila riba v tolmun, žaba je jezno zakvakala, Andrejček pa se je izkobacal iz vode — in že je bil na sosedovi hruški...

O, to je bil paglavec! Nič ni pomagala očetova beseda, še manj pa materina prošnja. Kolovratil in robantil je po vasi, da so ga slišali v deveto deželo. Kadar jo je mahal po vaških cestah, so se mu poskrili vsi otroci in vse živali so se razbežale. Sosedov muc je stisnil rep k tlom ter jo prestrašen popihal na podstrešje...

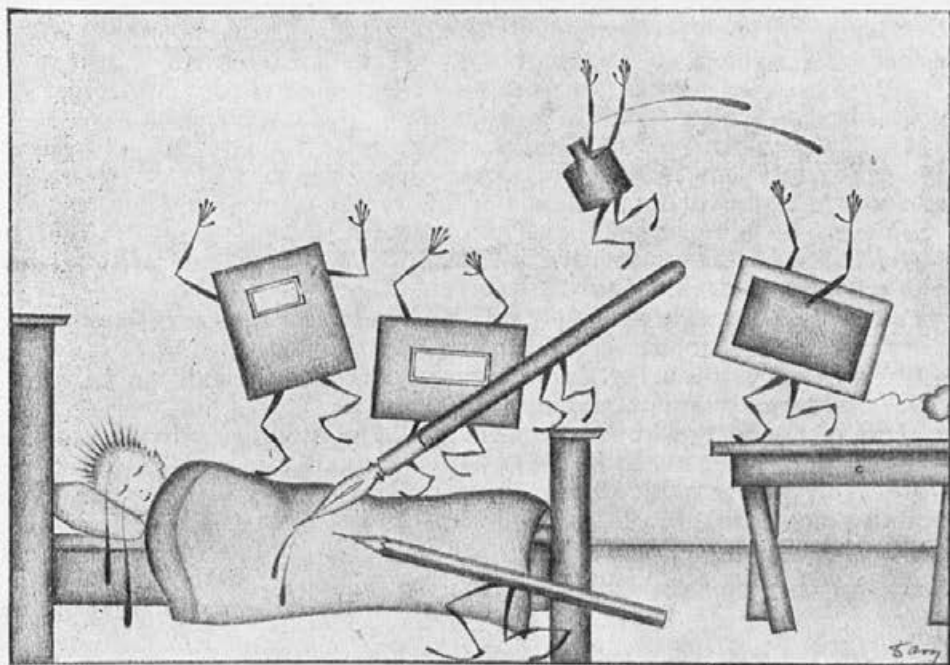
Tak je bil ta Andrejček.

Pa tudi v šoli ni bil nič boljši. Učitelj ga je marsikdaj prijel za ušesa in za lase, da so se mu zvezde kresale pred očmi. Pa je učiteljeva roka izpustila, izginile so zvezde izpred oči — in Andrejček je ostal stari Andrejček.

Ko je prišel iz šole, je vrgel zvezke in knjige po mizi, da so se razletele na vse strani.

Ves strgan in umazan je prihajal domov. Ni se ne počesal ne umil, kar tak je legel v posteljo.

Pa so se mu neko noč sanjale čudne reči... Komaj je zatisnil oči, že se je v kotu nekaj premaknilo. »Š—š—š« je zašuštel. Iz temnega kota se je tiho priklatil zvezek, izpod mize se je prigugala raztrgana knjiga. O—o—o, kako čudni so danes zvezki, prečudna je knjiga... Vsem so zrastle noge in roke. Grozeče so se bližali Andrejčku. Kaj takega Andrejček še ni videl. Prestrašen je potegnil odejo preko glave — a mu ni prav nič pomagalo. Knjige in zvezki so skočili na posteljo ter jezno skakali po njem. »Cok — cok, cok — cok«, je odmevalo po sobi. Prestrašen je pokukal Andrejček z enim očesom izpod odeje, toda — o, groza! Z mize se je pogнал v divjem skoku proti njemu črn timer, da je črn timer brizgnilo iz njega.

»Rk — rk«, je zopet zaškrtalo v kotu. Hotel je skočiti iz postelje ter pobegniti. Pa ni mogel. Bilo je že prepozno. Pred njim sta stala na dolgih, suhih nožicah — peresnik in svinčnik ter se jezna ozirala nanj. O, in kako sta bila velika!

»Kaj hočeta od mene?« je zavzdihnil Andrejček. »Saj vama nisem ničesar storil.«

»Jaz ti že pokažem, ti neredni Andrejček,« je zarenčal peresnik. »Kaj smo ti pa mi storili, da nas vedno premetavaš le po kotih? Midva ti pomagava pisati v zvezek, ti pa nas mečeš po tleh, da nam pokajo kosti!«

»Dobro, dobro si povedal, prijateljček naš,« so se oglasili zvezki in knjiga ter z novo močjo skakali po preplašenem Andrejčku.

Jezno je skočil peresnik na rob postelje. Zapičil svoje bodalce v Andrejčka. Pritekla je rdeča kri. Svinčnik pa je ostal ob vznožju, ga zbadal in pazil, da ne pobegne...

Joj, joj, kako ga je bolelo, joj, kako je zdihoval Andrejček.

Dolga je bila noč in strašna...

Svetlo jutro je prepodilo sanje. Andrejček se je prebudil. O, kako je bil srečen in vesel, da se mu je vse to le sanjalo. Hitro je skočil iz postelje, pobral razmetane zvezke, knjigo, svinčnik in peresnik ter jih lepo zložil na svojo mizo.

Pa je sklenil Andrejček, da ne bo več tako nereden; sklenil je, da se poboljša.

* * *

Ali je kmalu pozabil.

»Ah, kaj, sanje so sanje!« je zopet zarobantil, ko je prišel iz šole ter vrgel knjige po mizi.

Že je bil spet na Jernačevi hruški, se prekopicaval po travi in blatu, vrigel kamen v sosedovo okno, da je zažvenketalo po tleh...

Mrak je legel na vas, na nebu so se prižgale zvezde. Andrejček je prikolovratil domov.

Nejevoljen se je vsedel k mizi, da spiše nalogo. Ni še napisal besede, že je bilo na zvezku devet debelih pack. »O, ti nesrečna naloga,« je zdihoval in pisal in packal. »Kako sem že truden!«

Tam v kotu ga je čakala mehka postelja. Kdo bo pisal!? Vrgel je zvezek po mizi, da se je prevrnil črn timer. Ni se zmenil zanj. Škočil je v posteljo in brezskrbno zadremal.

Iz črn timerja pa je curljalo črn timer; curljalo je po mizi in po tleh...

Pa so se mu zopet sanjale čudne reči. Izpod mize je rastla črna luža. Širila se je in širila, da je zajela vso sobo. Dvigala se je, naraščala, Andrejčkova postelja je zaplavala na globokem jezeru. Prestrašen je skočil Andrejček pokonci — a pomoči ni bilo. Zaman je jokal in vpil. Krog in krog njega so se dvigali črni valovi, butali ob posteljo in jo premetavali, da so se mu lasje naježili od strahu. Na temnih valovih so plavali zvezki in knjige kot pošastne morske živali. V kotu je omahovala miza, na njej pa je še vedno brlela sveča in osvetljevala črne, požrešne valove...

Iz črn timerja pa je še vedno curljalo; curljalo je po mizi in po tleh...

Dolga je bila noč in strašna.

Svetlo jutro je prepodilo sanje. Andrejček se je prebudil. O, kako je bil srečen in vesel, da se mu je vse to le sanjalo. Hitro je skočil iz postelje, pobral črn timer ter pobrisal razlito črn timer po mizi in po tleh.

Pa je Andrejček spet sklenil, da ne bo več tako nereden; sklenil je, da se poboljša prav zares.

KRALJU PETRU II.

Živel kralj Peter II. Ti,
večna slava Tebi naj doni,
bodi čvrst za boj,
kakor bil je Oče Tvoj!

Mi vsi prisegamo:
Jugoslavija živela bo!
Kralju Petru Drugemu,
večno hvalo pela bo!

Oče Tvoj bil je krepak,
bodi tudi Ti junak;
Srb, Hrvat, Slovenec,
Tebi bode spletel venec!

Znidarič Mara, učenka VI. razr.
Sv. Trojica v Slov. goricah.

KAKO IN KDAJ SEM POSLAL PRVI CVET NAŠEMU MLADEMU VLADARJU

Sam se tega sicer ne spominjam, bil sem še premlad, toda od roditeljev sem slišal, kako je bilo, ko sta posetila pokojni naš vladar in kraljica Ptuj. Dopoldne me je nesel oče na ramenih v bližino kolodvora, od koder smo gledali sopihajoči dvorni vlak, ki je hitel mimo Ptuja do Ormoža. Popoldne se je pripeljala kraljevska dvojica v Ptuj, kjer so ju pozdravili pred magistratom, nato pa sta se odpeljala z avtomobilom na kolodvor. Moja mati je stala na peronu in me držala na rokah. V iztegnjeni roki sem nudi kraljici šopek, na katerega je bil pritrjen listek z napisom: »Peterčku — Mitja!« Kraljica je vzela šopek in me pobožala. Burno pozdravljanje množice me je tako prestrašilo, da sem prišel krčevito jokati. Dvakrat se je vrnila kraljica k meni in me božala po licih, da bi me potolažila, pa ni nič pomagalo. Pomiril sem se šele, ko je odvozil vlak in so utihnili vzkliki.

Mogoče je jokal takrat tudi Peterček v svoji zibelki in čakal, da ga poboža mehka roka ljubeče matere.

Ponosen sem danes, da sem že v svoji najnežnejši mladosti poslal cvetja v pozdrav Njemu, ki je danes naš mladi vladar.

Mitja Vošnjak,

dijak II. razr. drž. real. gimn. v Ptuj.

LJUBI „NAŠ ROD“!

Slednjič je Tvoj lep list prispel tudi med nas v Dramlje. — Naš novi g. učitelj nam je pokazal nekaj Tvojih števil in takoj se je oglasilo mnogo naročnikov. Pa tudi drugi, ki nimamo denarja, ga zvesto prebiramo.

Mnogo bi ti lahko pisala novic, a ona o izgubi našega ljubega kralja, zabriše vse ostale. V marsikateri knjigi je žalost lepo opisana, jaz tega ne znam. Povem Ti le, da smo se vsi jokali.

Le enega se veselim: Imamo mladega kralja, ki je ravno tako velik kakor mi. Veš, kar vesela sem, da je tak. Skupaj hočemo doraščati in z njim čuvati Jugoslavijo.

Pozdravlja Te

Podsedeneš Franciška, učenka
nar. šole v Dramljah.

NAJMLAJŠEMU KRALJU

Postavljen zdaj si nam za kralja,
državi naši za vladarja.
A temna žalost dušo Ti opleta,
zdaj si otrok, sirota brez očeta.

Očeta nimaš, res, a vedi:
Zate gorijo srca še ljubeča,
imeli bomo Te v svoji sredi,
saj Ti naš up in nada si največja.

Marica Vozliš, 1. b. razr.
Drž. dekl. mešč. šole v Celju.

NAVADE PRI NAS V BOŽIČNEM ČASU

Ni skoraj tako lepega praznika, kakor je božič. Vsak se tega zelo veseli. Kdor je v tujini in se spomni na svoja mlada leta, si želi nazaj v rojstni kraj, pod domači krov. Otožen postane, ko se spomni, kako je preživel božič med svojci. Pa si nehoti želi, da bi bil med njimi. Spomni se lepih običajev, ki so razširjeni in se praznujejo v rojstnem kraju v božičnem času. Tudi pri nas imajo ljudje zelo lepe običaje. Škoda, da so jih mnogo že pozabili in opustili. Vendar pa jih je še nekaj in te zapišem, da jih rešim pozabljenja.

Na god sv. Barbare gredo dečki do 10 let od hiše do hiše. Praviijo, da gredo »polazič«. Ko stopijo v sobo pozdravijo in začnejo: »Bog vam daj telko picekov, kak

na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko teocov, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko žrebet, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko svinj, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičov žita, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičov pšenice, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičev ječmena, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičev prosa, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičev hajde, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičov maka, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičev graha, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko korčičev sadu, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko vozov mrkevce, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj telko vozov tikvi, kak na mojoj glavi vlasičkov. Bog vam daj vsega zadovolji obilje, dušnoga zveličanja pa največ. Potem dobijo denar, orehe, jabolka ali suho sadje. Isto navado imajo tudi na god sv. Štefana.

Dan pred božičem, to je na sveti post, devetkrat pometejo hišo. To pa za to, da bo pšenica bolj čista. Ko opoldne jedo, zaklenejo vežna vrata, da jih nikdo ne najde pri obedu. Če bi kdo prišel, ko jedo, bi imeli vse leto nesrečo. Zvečer, preden gredo k polnočnici, se umivajo v vodi, v kateri so se kuhale blagoslovljene cvetice. Te cvetice, so blagoslovljene 15. avgusta, to je na Veliko mašo. Pred polnočnico pepel v peči pometejo na kup; ko pridejo domov pa ga pogledajo; če je v obliki krste, nekdo umre; če je pa v obliki venca, se nekdo poroči. Od polnočnice pa bežijo, ker vsak hoče, da bi prišel prvi domov. Kdor pride prvi, tisti bo vse leto hitro delal. Doma pa ne ugasnejo luči, dokler ne pridejo tisti, ki so odšli k polnočnici.

Na god sv. Štefana se umivajo v mrzli vodi z rdečimi jabolki, da bodo bolj rdeči. To radi delajo posebno otroci.

Na Silvestrov večer gredo majhni otroci pet. Po dva ali trije, včasih celo štirje se spravijo vkup in pojejo po vežah o malem Jezuščku in o novem letu. Na novo leto pa ne sme priti ženska prva k hiši, ker bi potem vse leto imeli nesrečo. Zato pa skrbijo, da pride kakšen moški prvi k

hiši. Tudi ta dan bežijo od maše, da bodo poleti bolj hitro delali. Včasih pa se zgodi, da so doma vrata zaklenjena, pa pridejo vsi naenkrat v sobo.

Tudi pred sv. Tremi kralji gredo otroci pet. Takrat pojejo pesmi o njih in o zvezdi, ki jih je vodila.

I.

Le ote kristjani za ednof lučjo tam
v jutranji strani, ki prišla je gor, tam
modrim se ona je skazala ton te ravno,
da Jezus je rojen nam.

II.

Po čistoj vedrini zdaj zvezda bežij
o Jeruzalem varoš in tam obstoji
te skrila se ravno, nevejo zdaj kām,
pri krali Herodeši pitajo tam.

III.

Herodeš, ki tega se močno boji,
da kralstva svojega on ne zgubij;
vse pismovučene je v kuper pozvao,
sam on je šče tudi zato je nej znao.

IV.

Rasipani hramec tam v Betlehemi so najšli,
da zvezda nad jim obstoji,
te včasi prek praga s k jaslicam šli,
so malomi Jezusi dare dali.

O sv. Treh kraljih.

(To pesem pojo v hiši, kjer so odrasla dekleta.)

K sv. Trem kraljem na kirfanje (božjo pot) bom šla,
Nje bom lepo prosila, za enega moža,
čeravno razčejsane hlačiце ma.

Sveti Trije kralji, vi boste meni dali
od Boga, enega moža,
čeravno razčejsane hlačiце ma.

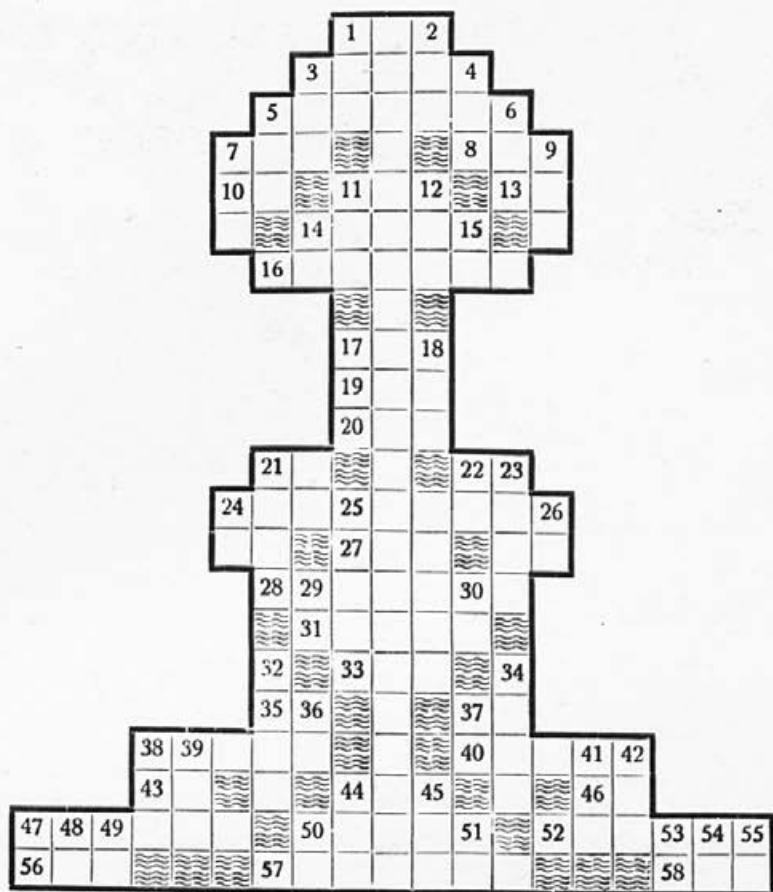
Po sv. Treh kraljih razderejo božično drevo. Nekateri ga pa imajo do Svečnice.

Tako imajo ljudje za vsak praznik in kakšne posebne prilike različne navade. Mnogo starih in lepih pa so že pozabili in opustili.

Dolnja Lendava, drž. mešč. šola.

Horvat Verona.

KRIŽANKA „SPOMENIK“

Vodoravno: 1. pramati, 3. reka v drinski banovini, 5. koledar, 7. koristna rastlina, 8. moško ime, 10. bolesteni vzklik, 13. igralna karta, 14. petelin, 16. ptica-
pevka, 17. živalski glas, 19. moško ime, 20. žensko ime, 21. prislov časa, 22. prislov
kraja, 24. balkanska država, 27. glas, 28. zadnje počivališče viteškega kralja, 31. zdrav-
nik, 33. kratica za Beogradski Sportni Klub, 35. kratica za akademski naslov, 37. nada,
38..... je boljši kot žamet, 40. slovanski blagovestnik, 43. ploskovna mera, 44. žensko
ime, 46. predlog, 47. godbenik, 50. zdrava pijača, 52. mesto gnusnega zločina, 56. pri-
slov kraja, 57. narava, 58. števniki.

Navpično: 1. doba, 2. žensko ime, 3. čez ... in strn, 4. veznik, 5. ošabna
ptica, 6. oče, 7. del glave, 9. žuželka, 11. hrast, 12. dolina, 14. prislov časa, 15. kazalni
zaimek, 17. prislov kraja, 18. žensko ime, 21. del voza, 22. osebni zaimek, 23. sorodnik,
24. pomožni glagol, 25. vodna ptica, 26. ploskovna mera, 29. kratica za plemenit,
30. ploskovna mera, 32. del gledališča, 34. vezana beseda, 36. najskrajnejša zemeljska
točka v morju, 37. pamet, 38. cba, 39. naplačilo, 41. osebni zaimek, 42. darilo, 44. veznik,
45. veznik, 47. kratica za »sveti«, 48. osebni zaimek, 49. veznik, 51. predlog, 53. oziralni
zaimek, 54. števniki, 55. pritrdilnica.

Po sredi od zgoraj navzdol: Zrtev atentata v Marseju.

Trije izžrebani rešilci križanke bodo nagajeni.

ZASTAVE PODMLADKA JADRANSKE STRAŽE

»Naprej zastava Slave — — —

Vojak vidi v zastavi svojo domovino in svojega kralja, katerima je prisegel zvestobo. In vojak tudi brani zastavo do poslednjega diha. Ze v sivi preteklosti so imele vojske svoje zastave, ki so jih v boju bodrile k junaštvu in vztrajnosti. Najdragocenejši plen je bila sovražnikova zastava, najramotnejši poraz izguba lastne zastave.

Poleg vojske imajo svoje zastave tudi različna društva. Tudi vsem tem je zastava znak skupne vezi ter bodrilo k uspešnemu delu za napredek misli, ki jo predstavlja društveni prapor.

In ko se vse tako vneto zbira okoli svojih zastav in praporov, ali naj mi jadranski stražarji stojimo le ob strani? Ne, tega ne smemo! Mogočna je naša vojska in še mogočnejša bo, zato se hočemo tudi mi zbirati okoli lastne zastave ter korakati za lastnim praporom.

665 Podmladkov Jadranske straže je v banovini. Kdo med njimi bi še hotel ostati brez zastave? Deset Podmladkov že ima svoje prapore. Pohiteli so z njimi na pogreb blagopokojnega vladarja v Beograd. In tam so videli, kaj je zastava. Domače in tuje vojaštvo kot tudi občinstvo je spoštljivo pozdravljalo njihove zastave, kjerkoli so se pokazale.

Prihodnje leto je vsedržavni kongres JS v naši beli Ljubljani. 665 zastav PJS naj tedaj zaplapolajo med ljubljanskimi zidovi ter se v bratskem objemu združijo s številnimi društvenimi prapori JS od Triglava do Kajmakčalana.

Da omogoči vsakemu Podmladku lastno zastavo; je dal OOJS v Ljubljani izgotoviti enotne državne zastave PJS, kot jih prikazuje slika.

Sredi državne trobojnice iz prvovrstnega volnenega blaga je na obeh straneh vtkan društveni znak. Poleg tega so na zastavi še napisli: »Čuvajmo naše morje! Podmladek Jadranske straže«, šola in kraj. Zastava v velikosti 70 × 70 cm je obrobljena s trobojno svileni vrvico ter pritrjena na dva m dolg drog, ki ga zaključuje aluminijast emblema JS.

Z ovojem vred stane zastava Din 200.—. Naroča se preko Sekcije PJS pri Oblastnem odboru Jadranske straže v Ljubljani.

Bratske Podmladke na to opozarjamo, da si lahko pravočasno preskrbe svojo zastavo. Pravišnik o ravnanju z zastavo bo pravočasno izdan. Da se razbremeni stroškov, naj vsak Podmladek čim prej najde za svoj prapor bolra ali botro, ki jim bo zastavo poklonil. Podrobnejša navodila slede Podmladkom v okrožnici.

Buzdovan kraljeviča Marka je potopljen v Jadran. Dvignimo visoko njegov prapor in tudi na zunaj z množino svojih praporov zakličimo svetu: Čuvajmo Jugoslavijo! Čuvajmo naše morje!

Vsak PJS svoj prapor!

Sekcija PJS